

DIALOG

Kresťanský diskusný mesačník

V. ročník ● 1/2012

POČÚVAJ

www.radio7.sk

rádio 7
rádio pre život

Satelitné a internetové vysielanie pre vás:

- spravodajstvo
- svedectvá zo života
- duchovné úvahy
- kresťanská hudba

Banská Bystrica 107,7 MHz

Počúvajte nás a podporte naše vysielanie

satelit Astra 3A

Mediálny partner Dialógu

O B S A H

FÓRUM	4
PATRÍ ŠTEFAN DO VIANOC? Ľudovít Fazekaš	5
PRI ŠÁLKE S... s Ewaldom Danelom	6
O PENIAZOCH A DÁVANÍ II Štefan Evin	10
JOZEF KRAPÁČ	16
MALÝMI KROKMI K VEĽKÝM ZMENÁM Eva Mošpanová	18
OTÁZNIKY REFORMÁCIE Barbara Turčíková	20
DRUHÁ STRANA REFORMÁCIE Bohuslav Piatko	22
TAIWANSKÉ ROZPRÁVANIA Miro Moravský	23
ODCHÁDZANIE A ZOSTÁVANIE Štefan Markuš	26
DIALÓG MLADÝCH Kresťania v komerčnej hudbe	27

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií) **Individuálne objednávky:** cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET: 262 104 1859/1100, špecifický symbol 1011

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko **Šéfredaktor:** Bohuslav Piatko, bpiatko@internet.sk **Redakcia:** Ľuboslava Straková, Jozef Uhlík, Eva Bechná, Barbara Turčíková (Žilina), Gabriel Gajdoš (web-majster), e-mail: gabriel.gajdos@cb.sk **Jazyková úprava:** Anna Matláková
Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko **Adresa redakcie:** Dialóg, Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, č. tel.: 02 207 11 468
e-mail: svatava@internet.sk, web: www.mediasvatava.sk **Vydavateľ:** Media Svatava, spol. s r.o. **Tlač:** Transmedic Slovakia, s.r.o.

Predná strana obálky:

Foto: ROMAN UHRNÁK - 100-členný spevokol na slávnosti v Prešove

EV: 2670/08

ISSN: 1337-6985

Nebyť ochromený strachom

JURAJ
INŠTITORIS
(Autor je študentom teológie na KETM Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, člen CB v Bratislave.)

Vzácná zhoda sa objavuje pri pohľadoch na nový rok – prídu ťažšie časy. Boli sme zvyknutí na hospodársky rast a úspechy, ale akoby začínala nová éra. Pokusy o jednoduché riešenia zlyhávajú a pri poctivom pohľade na realitu je ľahké podľahnúť skepse. Ako žiť v tomto roku a nepodľahnúť pritom chmúrnym okolnostiam?

Zase jeden hektický týždeň. V Banskej Bystrici hotovo, ale ďalšie ráno mám byť pripravený na službu v Bratislave. Zostáva mi čas len večer, vo vlaku. Aspoň jedna pomoc sa naskytá, v prvej triede bude pokoj na prácu a elektrina pre počítač. Nastúpil som a otváram pracovný nástroj v Lukášovi 14. Čítam celú kapitolu, no verše 12–14 ma zastavujú prudšie ako záchranná brzda: *Keď dávaš obed, alebo večeru, nepozývaj svojich priateľov, bratov, príbuzných alebo bohatých susedov, aby sa nestalo, že ťa aj oni pozvú a mal by si odplatu. Keď robíš hostinu, pozvi chudobných, mrzákov, chromých a slepých! A budeš blahoslavený, lebo oni sa ti nemajú čím odplatiť, a tak dostaneš odplatu pri vzkriesení spravodlivých.* Sedím na mieste, kde sa dobre cítia tí, čo si to vedia zaplatiť. Pre chudobných a mrzákov asi posledné miesto, kam by mohli prísť. Priestor noblesy, ktorá tak kontrastuje s Ježišovou výzvou, som na konci cesty opustil. Ale nad Jeho slovami som premýšľal ešte dlho.

Počas rokov, čo žijem v spoločenstve kresťanov, zažívam prijatie aj pohostinnosť a je to dar pre mňa z najcennejších. Vzájomná pohostinnosť je potrebná, dokonca je možno liekom na dnešný individualizmus a osamelosť. Napriek tomu si musím klásť otázku: Čo, ak fungujeme len ako (bohatý) klub? Nežijeme (bezmála) len pre seba? Snažíme sa nasledovať Krista, ale On neprinášal pokoj a komfort bohatým. Vzdal sa svojho pohodlia, aby rozdeľoval život zúfalým. Pohľad na vypočítavé dávanie z prebytku ma stále viac usvedčuje, že je to ľudská cesta, ktorou kráčame bez Pána.

Ale ako to zmeniť, ak sme si v Božom spoločenstve nastavili ľudský štandard? Máme vzory, ktoré neopustili Božie normy? Skúsím uviesť dva príklady, ktoré som našiel. Zámerne nie sú z nášho prostredia.

Marián Kuffa takmer prišiel v Tatrách o život, ale následne ho dal Bohu. Stal sa kňazom a bezdomovcom súčasne. Žil v rozpadnutej fare, namiesto periny sa prikrýval vrecom. Keď to videli jeho rodičia, mama sa rozplakala a otec mu chcel dať nakladačku. Takto si pobabrať život! Jediné čo mal bol smiešny príjem a – odovzdanosť Bohu. Zahodil vlastné plány a túžby, ale začalo sa pri ňom naplňovať Božie požehnanie. Prichádzala k nemu spodina – ťažkí trestanci, bezdomovci, prostitútky, postihnutí. Správa, ako sa cez jeho službu menia životy stovkám opovrhnutých, ďaleko presiahla zapadnuté Žakovce. Božia (po) moc prišla pri naplňovaní hesla: *Milujte ľudí takých, akí sú, čím menej si to zaslúžia, tým viac ich milujte. Nemilujte ich podľa veľkosti ich zásluh, ale podľa veľkosti ich potrieb!*

Metodisti v Jihlave sa rozhodli použiť svoje prostriedky na podporu ľudí v Kambodži. Táto krajina zažila zlo masového vyvražďovania. Dnes sú slobodní, ale nesmierne chudobní. Príkladom môže byť celá kolónia, ktorá býva v chatrčiach uprostred jazera(!), lebo si nemôžu dovoliť ani malý pozemok. Vo svojej chudobe sú však až prekvapujúco otvorení pre evanjelium. Český zbor v Jihlave spravil krok viery, nečakal, kým bude mať zdroje, aby mohol podporovať misiu. Potreby iných dal pred svoje vlastné. Hospodárenie však – sväte div se! – neskončilo sekerou, ale v prebytku.

Tieto príklady naznačujú, ako prežiť nový rok. Je tu paradox – keď si držíme svoju slobodu, autonómiu a pohodlie, umierame strachom, že ich stratíme. Keď sa vzdávame vlastných záujmov, aby sme naplňovali Božie, získavame slobodu a pokoj. Práve tam vrcholí 14. kapitola Lukáša: *Nikto z vás nemôže byť mojim učeníkom, ak sa nezriekne všetkého, čo má.* Až vtedy začína Pán konať, rozdávať zo svojho požehnania a ukazovať zo svojej slávy. On nás rád prevedie aj ťažkým rokom, len či Mu dáme príležitosť?

VEREJNÁ VÝZVA

Ako dlhoročný člen Cirkvi bratskej, bývalý člen RCB a spoluautor súčasnej ústavy CB sa týmto obraciam na verejnosť CB s nasledovnou výzvou:

Nerozdeľujme CB v SR od CB v ČR!

Z týchto dôvodov:

1. CB v SR za posledné desaťročia skôr stagnovala ako rástla (viď štatistiku zborov z konferencie). Na zmenu tohoto trendu nie je potrebná nová, či iná ústava a cirkevné poriadky. Duchovný život CB nie je tvorený týmito dokumentmi. Môžu tvoriť len rámec duchovného života. Ľudovo povedané: pretože má CB novú ústavu, či poriadok, nikto nový nezačne chodiť na naše bohoslužby.
2. Námaha spojená s vytvorením zmysluplných a právne konzistentných dokumentov cirkvi (Ústavy a poriadku) je veľká a veľmi náročná. Je veľmi otázne, kto má čas a silu na vytvorenie ako i udržiavanie takýchto dokumentov aktuálnymi. Pritom je potrebné ich konštruktívne pripraviť a vyhodnotiť vo všetkých zboroch, lebo prechádzajú celocirkevným schvaľovaním.
3. Najťažšie je vládnuť sebe a platiť si za to – v zboroch aj v celej cirkvi. Je otázne, či zbory a celá CB budú mať silu finančne a personálne zvoliť a udržiavať všetky orgány. Najmä, ak dôjde k finančnej odluke cirkvi od štátu v novej blížiacej sa kríze.

Preto zrušme Radu CB a pridajme slovenské zbory ako dva samostatné zahraničné senioráty k českej CB pod ich duchovnú a organizačnú správu. Viaceré iné cirkvi celkom dobre fungujú ako medzinárodné. Aj CB môže byť medzinárodnou cirkvou v Európe so sídlom v Prahe a malým slovenským zúčtovacím strediskom štátnej pomoci. Bude to lacnejšie a efektívnejšie. Ušetríme si nielen slovenské voľby, ale aj slovenskú zodpovednosť. A konflikty s tým spojené.

Modlím sa, nech Vás, čo stojíte pri kormidle slovenskej CB vedie Svätý Duch, aby Vás ochránil od chybného rozhodnutia.

Ondrej Garaj, ondrej@jpk.sk, Levice

STANOVISKO RCB K VEREJNEJ VÝZVE

Rada nesúhlasí s obsahom a cieľmi, ktoré výzva obsahuje a komunikuje. Rada zaujme svoje vecné stanovisko v priebehu legislatívneho procesu, ktorý usmerňuje Komisia pre Ústavu a Poriadok a ktorý vyplýva z uznesenia Spoločnej konferencie CB 2011 a zverejní ho rovnakou cestou ako bola distribuovaná verejná výzva.

Verejnú diskusiu po emailoch nepovažujeme za dobrý spôsob komunikácie, a preto uvádzame iba veľmi stručné stanovisko k vecnému obsahu výzvy:

Prípadná zmena základných dokumentov (Ústava a Poriadok) nie je prostriedkom k zmene stagnácie počtu členov. Duchovnú atmosféru sa takýmito dokumentmi nedá ovplyvňovať, a preto tento bod výzvy do administratívno-správneho usporiadania cirkvi nepatrí.

Nik nespochybňuje, že legislatívna práca okolo novej Ústavy a Poriadku je zložitý proces. Na druhej strane oveľa viacej energie a nákladov stojí udržiavanie spoločných dokumentov CB+SK, ako bude vyžadovať proces po ich národnom oddelení.

Jednota cirkvi (rozumej teraz CZ+SK) nespočíva v spôsobe administrácie, ale (veľmi zhruba vyjadrené) v zhodnej vierouke a vzájomnom uznaní členstva a ordinácie služobníkov.

Posledný odstavec – zrušenie CB SK a pridruženie k CB CZ, je sám o sebe dosť absurdný. Predpokladá to zrušenie CB SK ako registrovanej cirkvi v SK, výrazne zložitejšie mechanizmy v administratívnych postupoch (odlišná mena, dopady na majetkoprávne vzťahy zborov, ktoré sú nositeľmi vlastníckych práv) a pod.

Formulácia: „...zúčtovacím strediskom štátnej pomoci“ s kombináciou „centrály so sídlom v Prahe“, je výslednicou toho, že navrhovateľ výzvy má veľmi nedokonalú predstavu o spôsobe fungovania mechanizmov v legislatíve štátu voči cirkvám.

SILA MODLITBY

Emil Smidak, Švajčiari českého pôvodu zomrel vo veku 93 (Luzern, 2003). V roku 1956 ho operovali na rakovinu hrtanu. Keď sa prebral z narkózy, lekára sa opýtal: „Je to rakovina?“ „Áno je!“ – počul. Pre Emila Smidaka vyvstala trýznivá otázka, či je to počiatok konca jeho života? Ľudia na takú otázku reagujú rozdielne, Emil začal hľadať Boha. V škole ho však nenaučili, ako to robiť. Spomenul si na matku, ktorá ho v detstve naučila *Otčenáš*. Noc, čo noc sa ho modlil a mal pocit, že matka stojí pri ňom. Čakal na smrť, ona však neprichádzala. Lekári už hovorili o nádeji a Emil začal veriť v Boha. Zistil, že namiesto čakania na smrť, smrť ešte musí počkať na neho. V ten deň svitol pre Emila nový život. Z vďačnosti k Bohu zanechal originálne svedectvo o záračnej moci modlitby. Oslovil výtvarníkov na všetkých kontinentoch a požiadal ich, aby sa umelecky vyjadrili, čo pre nich znamená Pánova modlitba. Dostal viac ako 200 grafických listov s krátkymi komentármi, v sedemdesiatich rečiach. Zo 69 vybraných listov zostavil prekrásnu knihu s názvom PATER NOSTER (Otče náš). V roku 2001 Ministerstvo kultúry SR, Slovenská národná galéria a nadácia Avenir (Švajčiarsko) usporiadali výstavy vybraných grafických listov v Prahe, Bratislave, Levoči, Košiciach, Trnave a Nitre. Veľkú zásluhu na organizovaní týchto kultúrnych podujatí mal Jozef Mikloško, vtedajší podpredseda federálnej vlády Česko-Slovenska.

Na zadnej strane Dialógu budeme v tomto roku uverejňovať obrazy z knihy PATER NOSTER s prekladom komentárov umelcov. Veríme, že oslovia aj vás.

Redakcia

PATRÍ ŠTEFAN DO VIANOC?

ĽUDOVÍT FAZEKAŠ

(Autor je teológom, CB Levice)

Na sviatok Štefana sa možno pozeráť rôzne. V niektorých zboroch CB sa berie samostatne, a tak sa síce konajú zhromaždenia na druhý vianočný deň, ale je reč len o Štefanovi a jeho umučení. Dôkladne sa hovorí o jeho statočnosti, ktorá z neho urobila príklad Ježišovho učeníka. Robí sa to však bez spojitosti s Vianocami.

Treba sa potom pýtať, prečo nepreložiť tento sviatok na niektorý neskorší dátum. V niektorých zboroch na druhý deň majú síce zhromaždenie, ale to vyplnia deti svojím programom, kde o Štefanovi niet ani zmienky. A v iných zboroch Štefan vpadol úplne.

Otázkou je, či tí, ktorí zaradili Štefana do Vianoc, nemohli to urobiť na iný čas, hoci o týždeň – dva neskoršie. Prečo práve do tohto obdobia? Keď sa na to prizrieme bližšie podľa biblických textov, zistíme, že cirkevní otcovia mali oveľa hlbší ponor do Pisma, ako ho máme my. Sviatok Štefana v rámci Vianoc má svoj hlboký zmysel. Na prvý sviatok vianočný sa poukázalo na radosť Vianoc a druhý deň na utrpenie Vianoc. A to nie samostatne, ale všetko v rámci Vianoc!

Čo hovorí Biblia?

Ešte v rámci Vianoc (osem dní po narodení) bolo Máriino dieťa obrezané a dostalo meno Ježiš (Luk 2, 22). Keď uplynuli dni ich očisťovania (33 dní podľa Lev 12, 2–4) bolo dieťa zasvätené Pánovi (Luk 2, 22 nn). Práve vtedy Duch svätý zjavil Simeonovi, že nezomrie skôr, ako uvidí Pánovho Mesiáša. Prišiel teda do chrámu, vzal si od Márie dieťa do náručia a povedal: „Teraz, Pane, prepustiš v pokoji svojho služobníka podľa svojho slova, lebo moje oči uvideli tvoju spásu: svetlo na zjavenie pre pohanov a slávu pre svoj ľud Izrael“ (Luk 2, 29–32). Je to teda veľká radosť, ktorá žiari z Vianoc. To, na čo Izrael čakal celé stáročia, sa stalo slávnou skutočnosťou a Izrael zažil splnenie svojej nádeje. Ale nezostane to len na jeho území – rozšíri sa to aj medzi pohanov, ktorí sú tiež zahrnutí do Božích plánov. Nič väčšieho už nemôže byť! Prišlo kráľovstvo Božie, jeho kráľ je tu! Haleluja!

Tak by sme to robili my, lenže Simeon pokračuje ďalej. Márii povedal: „Hľa, tento je určený mnohým v Izraeli na pád a na povstanie, i na znamenie, ktorému budú odporovať, a tvoje vlastné srdce (dušu) prenikne meč, aby vyšlo najavo zmýšľanie mnohých srdc“ (Luk 2, 34n). Áno, je tu Mesiáš, zaslúbený kráľ kráľovstva, ale treba sa voči nemu rozhodovať. Kto ho uzná, povstane, kto ho neuzná, padne. Kráľ sa dokáže veľkou mocou, ktorá bude dôkazom toho, že prichádza od Boha s jeho poverením, bude „znamením“, ktoré na

to odkazuje. Ale, žiaľ, Ježiš bude „znamením, ktoré mu budú odporovať“. Izrael čakal v celých dejinách na Pomazaného Mesiáša a teraz, keď konečne prišiel, postaví sa proti nemu. Skončí sa to tak, že ho obvinia z bohorúhačstva a vyhlásia, že je hoden smrti (Mat 26, 65nn). S pomocou Rimanov ho ukrižujú!

Radosť i utrpenie

Na toto zakončenie ukazuje aj príbeh Štefanov. Židia našli falošných svedkov, ktorí svedčili, že Štefan sa ruha, keď hovorí, že Ježiš zbúra chrám a zmení ustanovenia, ktoré dal Mojžiš (Sk 6, 13nn). A tu vidno múdrosť tých, ktorí zaradili sviatok Štefana do Vianoc. Nie ako samostatný sviatok, ale ako sviatok vianočný, ktorý robí úplným prvý deň. Veď prvý deň ukazuje na veľkosť Mesiášovu, druhý deň na jeho utrpenie. Jedno bez druhého nejestvuje!

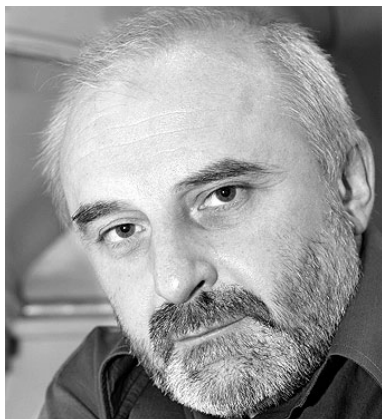
S tým sa zhodujú niektoré príbehy z Ježišovho života. Pri Cézarei Peter vyznal Ježiša za Pomazaného Mesiáša a tak mu Pán dal kľúče od nebeského kráľovstva, aby ho otváral alebo zatváral podľa toho, či niekto vyznáva Ježiša za Pána, tak ako to urobil on, alebo ho zapiera, ako to robili Židia (Mat 16, 16–19). Tu však Ježiš nezastal, pokračoval ďalej: „Ak niekto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma. Lebo kto by chcel zachrániť svoj život, stratí ho, a kto by stratil svoj život pre mňa, nájde ho“ (Mt 16, 24n).

Znamená to teda, že Ježiš je Pomazaným Kráľom, čo je pre nás radosť zvest. Ale on je Spasiteľom tak, že položil za nás svoj život, aby nás zbavil obrovských dlhov nášho sebecka. Vyzýva aj nás, aby sme išli za ním a k tejto slúbenej radosť sa nedopracovali tak, že budeme odpočívať a lízať sladké vianočné darčeky, ale tak, že spolu so Štefanom budeme nasledovať Ježiša v jeho láske k druhým. Vianoce sú radosť i utrpenie, ktoré však vedie len k väčšej radosť!

Tešme sa a nasledujme Pána, ako to robil Štefan!

EWALD DANEL študoval hru na husliach a dirigovanie na oštravskom Konzervatóriu a Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Doktorandské štúdium absolvoval u prof. Bohdana Warchala, dirigentský kurz u profesora Karla Österreicher. Po ukončení štúdia pôsobil ako koncertný majster v Symfonickom orchestri Slovenského rozhlasu a v orchestri Slovenského národného divadla. V rokoch 1985–2000 bol a od roku 2005 opäť je koncertným majstrom Slovenskej filharmónie, s ktorou spolupracuje aj ako sólista a dirigent. V rokoch 1992–1996 pôsobil ako umelecký vedúci komorného orchestra mesta Bratislavy Cappella Istropolitana, v rokoch 1997–1998 ako hosťujúci koncertný majster v Orquesta Sinfonica Municipal Sao Paulo.

PRI ŠÁLKE S... EWALDOM DANELOM,

Sa rozprával:
BOHUSLAV PIATKO

O TAJOMSTVÁCH HUDBY

ského komorného orchestra, s ktorým okrem pravidelnej koncertnej činnosti a uvádzania známych diel uskutočňuje mnohé zaujímavé projekty, iniciuje vznik nových diel, či premiéruje mnohé diela slovenských autorov. Od roku 2008 je tiež hlavným hosťujúcim dirigentom Hiroshima Symphony Orchestra. Významnou súčasťou jeho umeleckej aktivity je dlhoročná rôznorodá spolupráca s cirkevnými a amatérskymi speváckymi zbormi a hudobnými súbormi, je iniciátorom a organizátorom mnohých projektov, autorom duchovných piesní a členom pracovnej skupiny, ktorá pripravuje vydanie nového Kresťanského spevníka.

Je sobota ráno, posledný deň v roku, keď už nikto nerobí a my sme sa stretli v divadle, pretože máš pred skúškou. Teda – robíš.

Máme skúšku na Novoročný koncert. Je to tradičný koncert, ktorý Slovenská filharmónia robieva každý rok.

Diriguješ alebo hráš?

Hráť – ako koncertný majster.

Predchádzajúcu otázku som nepoložil preto, že by som nevedel, kým v hudobnom svete si. Viem, že si aj dirigentom, aj koncertným majstrom, aj umeleckým vedúcim. Pôsobíš alebo si pôsobil v rozličných pozíciách na koncertných pódioch, vo viacerých hudob-

ných telesách a navyše – nielen doma, ale aj v zahraničí. A to nie celkom blízko – v Japonsku a Južnej Amerike? Aký je tvoj pracovný život, pracovný deň?

Nuž, fakt je ten, že ani jeden deň v mojom živote sa nepodobá na druhý. Nielen rozvrhom, ale aj náplňou. Napríklad vo filharmónii má práca pravidelnejší režim, no v Slovenskom komornom orchestri si dohodujeme časy operatívne. V podstate platí, že každý orchestier má svoj rytmus práce, ktorému sa dirigenti i sólisti prispôbujú.

V úvode sa píše, kde všade pôsobíš. Zaujímalo by ma, ako si sa dostal k angažmán v Japonsku a ako to dlhodobo funguje? Keď o tom premýšľam, uvedo-

mujem si niektoré skutočnosti. Nemám vo zvyku presadzovať sa, v živote som reagoval na ponuky, ktoré prišli. Ako boží zázrak som vnímal, že ma po ukončení školy a vojenskej služby zobrali za koncertného majstra, neskôr za pedagóga na vysokej škole, mal som príležitosti hrať sólovo i komornú hru. Po revolúcii sa otvorili nové možnosti, no s nimi aj nové problémy, nové hodnotové systémy, nové spôsoby biznisu s hudbou. Tak sa stalo, že som bol „odídenny“ z Cappelly Istropolitany, vzápätí som však dostal ponuku zo Sao Paula, rovnako, keď som bol bez udania dôvodu „odídenny“ z VŠMU, prišla ponuka z univerzity v Nagoji. Často, keď človek vníma, že sa mu stala krivda, čas ukáže, že mu to bolo na dobré. V súčasnosti chodím

do Japonska ako dirigent a sólista, dva-trikrát do roka. V čase, keď som tam pôsobil aj ako pedagóg, to bolo aj desať ciest ročne. A ako som sa k tomu dostal? Začalo to Hirošimou. Po revolúcii som dostal ponuku pôsobiť tam ako koncertný majster. Veľmi sme si navzájom porozumeli, naša trvalá spolupráca by však znamenala, že by sme sa tam museli presťahovať s celou rodinou, alebo by som rodinu len príležitostne doma „navštevoval“. Po dôkladnom zvážení sme s manželkou usúdili, že ostaneme s deťmi žiť v im blízkom prostredí. Avšak za necelé tri mesiace môjho pôsobenia som sa im zrejme zapáčil, lebo napriek odmietnutiu na mňa nezanevrelí a začali ma pozývať ako sólistu a dirigenta, v r. 2008 ma poctili titulom Principal Guest Conductor. Vlni som s nimi – s Hiroshima Symphony Orchestra nahral aj CD – Dvořákovu *Novosvet-skú symfóniu a Českú suitu*, v lete by sme mali nahrať Dvořákovu *Slovanské tance*. Je to pre mňa vzácný príbeh. Hirošima je pre mňa zvláštnym miestom na svete. Prvýkrát som tam bol v r. 1985, bol to veľmi silný zážitok, podobný som mal predtým v Osvienčimi.

Ďalším zvláštnym príbehom je moje pedagogické pôsobenie na Aichi University of Fine Arts and Music v Nagoji, kde som pôsobil ako hosťujúci profesor trikrát dva roky v období od 1999 do 2009.

Zaujímavá je pre mňa aj spolupráca s orchestrom v Akite, kam chodím už vyše desať rokov. Tamojší viac-menej amatérsky orchester, v ktorom hrajú mladí i starí, učitelia hudby, ale aj lekári, úradníci, angličtinári... si na svoj každoročný slávnostný koncert prizýva svojich rodákov, profesionálov pôsobiach po celom Japonsku. Spolu s nimi sme pripravili už mnoho hodnotných koncertov, napr. vlni to bol Husľový koncert a 2. symfónia L. van Beethovena.

Ponuky prinášaš ty, alebo oni majú záujem o niečo európske?

Je to o spolupráci. Keď tam som, popri práci diskutujeme o projektoch do budúcnosti, tie postupne dozrejú a realizujú sa. V Japonsku je vážna hudba ako doma, veľmi dob-

re ju poznajú, orientujú sa v nej a vedia, čo chcú. Prinášajú publiku osvedčené tituly, no aj menej známe diela. Mimoriadne obľúbená je tam česká hudba. A naša spolupráca je pre nich zaujímavá aj tým, že dokážem na jednom koncerte zahrat sólo aj dirigovať.

Ako sa stalo, že pôsobíš aj ako sólista, aj ako dirigent?

Na konzervatóriu som študoval dva hlavné odbory – husle a dirigova-

Foto BOHUSLAV PIATKO: Na slávnosti v Prešove

nie. V poslednom ročníku som dirigovanie prerušil, lebo som vedel, že pre vtedajšie politické zriadenie som ako dirigent, teda istým spôsobom vedúci pracovník, neprijateľný. Bola to taká moja rezerva, keby ma z politických dôvodov nezobrali na vysokú školu na husle, mohol by som ešte rok doštudovať na konzervatóriu dirigovanie a tak by som sa aspoň na rok vyhol vtedy povinnej dvojročnej vojenčine. Nikdy som nebol v žiadnych socialistických mládežníckych, ani straníckych organizáciách, preto som za zázrak považoval už to, že som sa dostal na konzervatórium. S vďačnosťou spomínam na triedneho profesora, ktorý vždy, keď prišla reč na to, aby som vstúpil do SZM, zapísal moje „nie“ do materiálov ako „hodlá vstoupit“. Tak ma každoročne zachraňoval. Ale potom bolo treba ísť na vysokú školu. V tom čase boli tri: V Prahe, v Brne a v Bratislave. Z Prahy aj z Brna som dostal jednoznačné odpovede, že ak nebudem členom SZM, do školy ma nezoberú. Jedine z Bratislavy prišla odpoveď, že „ak dobre zahrá, tak uvidíme“.

Aj ma prijali, ale dirigovanie mi už nedovolili študovať. Tak som študoval len husle. Ideologické problémy sa ťahali so mnou počas

štúdia aj neskôr, ale školu som dokončil, aj som sa zamestnal.

A doštudoval si dirigovanie?

Nie, to sa mi nepodarilo. Ale vtedajší riaditeľ SF, keď sa dozvedel, že som dirigovanie študoval, mi umožnil zúčastniť sa majstrovského dirigentského kurzu u Karla Österreichera, profesora viedenskej Hochschule für Musik, s tým, aby som sa zaujímal o štúdium uňho. No ten sa len usmial a po-

vedal: Čo by ste tam robili? K nám prichádzajú mladí ľudia bez skúsenosti, a vy ako koncertný majster máte dirigentov stále pred sebou, od nich sa učte a naučíte sa všetko, čo potrebujete. To isté mi povedal aj Zdeněk Košler, profesor AMU, nepísaný šéfdirigent filharmónie. A tak, aj keď som štúdium dirigovania nedokončil, časom sa mi aj v tejto oblasti možnosti otvorili. A nie som ojedinelý prípad.

Ako dieťa som si na koncertoch vážnej hudby vždy myslel, že dirigent len koordinuje, dáva povely jednotlivým zložkám orchestra, kedy začať a kedy skončiť. Čo robí dirigenta veľkým dirigentom? Skladba je napísaná, muzikanti sú kvalitní...

Je to predovšetkým o talente a o disciplíne pri jeho zvladení a využití. Keď sa človek s tým nenarodí, tak sa to nenaučí. Dá sa naučiť efektne mávať rukami, ale na tom až tak nezáleží. Dôležité je, ako dokáže dirigent-osobnosť svoje emócie a vnímanie diela preniesť na hráčov, aby hudobná výpoveď bola zážitkom. No nemal by povýšiť svoje ego a svoje vnímanie nad dielo, nad zámer autora. V tom vidím podstatu dobrého ▶

dirigenta a o to sa snažím. Interpret znamená prekladateľ. Sprostredkováva informáciu od skladateľa poslucháčovi, prekladá čierne bodky na bielom papieri do zvuku, do hudby. Mal by to byť dirigent v súčinnosti s majstrovstvom hráčov, kto dáva tým čiernym bodkám na bielom papieri život a dušu.

Čo ťa viacej napína – dirigovanie alebo hranie?

Som rád, že môžem robiť obidvoje. Nebyť socializmu, dal by som prednosť dirigovaniu. No to, že viem zahrať na husliach, mi dáva oveľa širší záber, pri práci s orchestrom sú mi moje hráčske skúsenosti veľkou pomocou a orchester to vie oceniť. S odstupom rokov si uvedomujem aj výhody tejto postupnosti, lebo v praxi vidím, čo sa môže stať, keď sa -náštročný rozhodne, že bude dirigentom. Zázračných detí je málo. Často končia tak, že zázrak pomíne a dieťa zostane. Ako som už hovoril, viesť orchester sa dá naučiť, na to, aby človek orchester dirigoval, sa treba narodiť. A s vekom postupne prídú aj životné skúsenosti, ktoré pomôžu porozumieť posolstvu hudby, autorom aj poslucháčom. Po svetových pódioch behá veľa dirigentov, ktorí majú na to školy a mávajú taktovkami, ale ozajstní dirigenti z nich nikdy nebudú. Niektorý povedal: Všetci ľudia sa rodia ako originály, no väčšina z nich zomiera ako kópia. Šťastím pre človeka, ale aj jeho okolie je, keď sa mu podarí „trafiť“ do povolania, pre ktoré sa narodil.

Ako sa ti do toho všetkého zmestí cirkevná hudba, práca v cirkvi? So zborní, na spevníku?

Tam som začal – v cirkvi. A stále tvrdím, že práca v cirkvi bola pre mňa tou najvyššou hudobnou školou. Husle som začal študovať ako 7-ročný. Ako 9-ročný som založil v CB Horní Suchá detské husľové kvarteto, ako 11-ročný sláčikové kvarteto, začal som upravovať piesne, hrávali sme ich v zhromaždení, aj v škole. V našom kraji bola od začiatku prebudeneckého hnutia silná tradícia zborového spevu a hudby. A to pretrváva dodnes. Mal som necelých 14 rokov, keď som sa zúčastnil kurzu zborové-

ho dirigovania vo Varšave, ktorý organizovala cirkev a ktorý viedol veriaci človek, profesor Akadémie muzycznej Jan Wierszyłowski. Vzápätí som začal dirigovať zborový spevokol. Odvtedy v cirkvi dirigujem, komponujem, upravujem piesne podľa potrieb, organizujem, doprevádzam spoločný spev, zúčastňujem sa práce na nových spevníkoch... Uvedomujem si, že to bolo a je možné len vďaka všetkým, ktorí boli už od mojich -náš rokov až podnes ochotní so mnou spolupracovať.

V kostoloch
musí znieť
iná hudba
ako na
šoukoncertoch!

Cirkev z Tešínska si pamätám ako veľmi ortodoxné spoločenstvo a keď tvoje slová porovnám s tým, čo rozprávala napríklad Milica Kailingová z prostredia bratislavského zboru CB, aký odpor tu bol voči umeniu a „ľahkej múze“, tak ma dosť prekvapuje, čo hovoríš.

Našli sa aj takí, ktorí hovorili, že sa to nepatrí. Niektorí sa pýtali, keď som išiel študovať hudbu: ale čo bude robiť? U nás v tom čase mnohí ani nevedeli, že hudba sa dá študovať. Aj našu rodinu k tomu priviedol môj učiteľ, ktorý presvedčil mamičku, že by som mal ísť na konzervatórium. Samozrejme, to čo som sa naučil, sa odrazilo aj v cirkevnej práci so spevokolom, orchestrom, mnohí to s nadšením prijali. Takže v zbore som mal viac podpory ako „odpory“.

Ako ťa prijalo bratislavské cirkevné spoločenstvo? Veľmi dobre, a veľmi skoro som sa aj zapojil do práce, predovšetkým v spevo-

kole mladých. No v rámci možnosti som bol naďalej aktívny aj na Tešínsku a snažil som sa zapojiť veriacich hudobníkov tu aj tam aj v rámci ekumeny. Vždy som sa snažil pracovať podľa presvedčenia, že do cirkvi patrí tá najvyššia kvalita, najmä, keď na to má ľudí. Je zaujímavé, že po revolúcii sa zápal pre tento druh práce hlavne v oblasti zborového spievania z väčších miest a zborov akosi vytratil. Aj v Bratislave o tom vieme svoje. A taký pojem ako bol Pražský mužský spevácky zbor – prežil vojny, socializmus, no v demokracii sa rozpadol. Na tom Tešínsku to žije dodnes. Ľudia sú ochotní raz do týždňa obetovať celý večer nácviku – príprave. To je v dnešných časoch dosť. A pomerne pravidelne spievajú tamojšie zborové spevokoly spoločne.

Veľmi podporujem príležitostné spájanie menších zborov do jedného. To je sila, ktorá vie strhnúť a nadchnúť. Ľudia získajú zo svojho vlastného spevu úplne iný zážitok. Je iné, keď niečo zaznie zo sto hrdiel, ako keď to spieva desať ľudí. Veď si to sám zažil nedávno v Prešove, kde sa na 30. výročí posviacky modlitebne zišiel stočlenný zbor.

Mal som pocit, že sa chvejú múry...

Chcel by som sa aj takto, prostredníctvom Dialógu, poďakovať všetkým spevákom a hudobníkom, ktorí sa na tom podieľali. Predovšetkým chcem poďakovať dirigentom a tým, ktorí v jednotlivých zboroch všetko pripravili, pričom zostali v úzadí. Bola to zmysluplná a záslužná práca. Bol som pri vzniku idey, konzultovali sme výber piesní, ale pripravili to oni, ja som prišiel na hotové. Bol to pre nás – mňa i moju manželku – výnimočný zážitok. Verím, že služba tohto spevokolu priniesla požehnanie všetkým, ktorí boli na slávnosti. Bolo by dobré, keby sa takéto akcie nediali iba raz za 30 rokov. Na východe je veľký potenciál a bolo by potrebné, aby naň kazatelia nezabúdali a dokázali ho podporiť a maximálne využiť.

V profesionálnom živote robíš s profesionálmi, v cirkvi robíš

s amatérmi. Nie je to veľmi únavné?

Chápanie pojmov amatér – profesionál je často nesprávne. Pod pojmom profesionál chápeme niekoho, kto to vie a amatér je ten, kto to nevie. Ale to nie je tak. Rád by som to chápanie uviedol na správnu mieru: podľa slovníka je profesionál ten, kto koná činnosť z povolaania, amatér je ten, kto koná zo záľuby. A to sa navzájom nevylučuje – amatér môže robiť na špičkovej úrovni, profesionál so záľubou. Či je táto práca únavná, či je stratou času... Určite nie. Stačí, keď zažiješ, a ja som to zažil nespočetnekrát, že to má význam, že si poslužil, obohatil...A je to aj pre mňa prínosom. Tieto príbehy, zážitky z amatérmi sú často hlbšie, pravdivejšie, na inej kvalitatívnej úrovni ako, v profesionálnom svete. No treba dodať, že dnes to už nie je len o amatéroch, v cirkevnom prostredí je čoraz viac špičkových profesionálnych hudobníkov, či ľudí hudobne vzdelaných. A keď sa ešte dokážu „ekumenicky“ spojiť...

Aká je dnes, podľa teba, hudba v cirkvi? Ako sa prejaví v novom spevníku, na ktorého tvorbe sa zúčastňuješ?

Ako vo všetkom, aj v hudbe sú v rámci cirkvi rôzne názorové prúdy. Niektorí uprednostňujú dnešné, ako im hovoríme, chvály, iní by najradšej spievali len renesanciu, či Bachove chorály, iným vyhovujú Taizé, ďalším hlavne prebudenecké piesne... Škoda, že to mnohých rozdeľuje. Jednota v rozmanitosti? Alebo rozdeľuj a panuj? Delenie v mene nového sa dialo vždy, prinieslo veľa dobrého, ale aj veľa zlého. Mám rád mnohé dnešné chvály, no rovnako rád mám tie „staré chvály“. Chvály existujú v cirkevnej hudbe od začiatku. Samozrejme, podľa doby sa mení spôsob vyjadrenia. Mnohé skladby z minulých storočí – napr. Händlovo Halleluja – málokto vníma ako chvály. To, že máme problém ich dnes zaspievať, nás ochudobňuje. Aj v Prešove sme spievali chvály, ale tým, že to spieval spevokol a že to bolo so sláčikmi a nie na mikrofóny s hudobnou skupinou, tak to nespĺňa predstavu mnohých o chválach. Je to aj o rešpektovaní

tradícií, porozumení tomu, čo je v danom čase a mieste primerané a môže byť prínosom, o komunikácii a účte medzi generáciami. Predsa nežijeme len dneškom a tým, čo sa nám páči, ale nadväzujeme na históriu a hľadáme do budúcnosti. Hudba v cirkvi má svoje významné poslanie. Som presvedčený o tom, že hudba na pôde cirkvi by sa nemala podobáť na to, čo znie z pódii populárnej hudby, nemala by splyvať s hudbou šoukoncertov. Ak sa podobá, je minimálne otázne, či je to správna cesta. Všetci sa musíme vzdelávať, byť sebakritickí a pýtať sa: Je to, čo prinášam, vhodné tu a teraz a je to to najlepšie? Keď si tú otázku v pokore zodpovieme trikrát... Je to o zodpovednosti každého jednotlivca a v zboroch predovšetkým kazateľov. Ja si nemôžem povedať „ja nič, ja muzikant, nie som teológ, nie som básnik, ale melódia a štýl sa mi páči“; rovnako neplatí „ja nič, ja kazateľ, nerozumiem hudbe...“, ako som vlani povedal na pastorálke. To, čo znie v našich modlitebniach musí zodpovedať základným kritériám – biblická pravda vyjadrená kvalitnou poéziou a kvalitnou hudbou, to všetko vo vzájomnej symbióze. A to je kritériom aj pre vznikajúci spevník. Našou snahou a ambíciou je zachytiť celú šírku kvalitných duchovných piesní, ktoré sú v našej cirkvi udomácnené a obohatiť ich o ďalšie hodnotné už overené piesne, ktoré nás spájajú s našimi predkami, so zbormi v Čechách a na Těšínsku, s inými cirkvami u nás aj vo svete; poskytnúť v tejto oblasti vzdelanie a vzbudiť potrebu novej kvality.

Takže si myslíš, že autori dnešnej chválovej tvorby sa snažia

skôr priblížiť svetskej hudbe, napodobniť ju a priniesť do kostolov, ako vytvoriť originálnu hudobnú náboženskú tvorbu?

Určite nie všetci, možno nie vedome, ale často to platí. Napodobňovať je cesta rýchlejšia a ľahšia, aj preto pre mnohých priťažlivá. Mnohí predpokladajú, že takouto tvorbou je možné osloviť súčasných mladých ľudí, považujú to za vhodný nástroj evanjelizácie. Vnášanie nových prvkov do cirkevnej hudby je potrebné, pomáha modernému človeku porozumieť zvesti, ale musí to byť iné ako v šoubiznise. Musí to byť autentické, vyjadrené spôsobom, ktorý je adekvátny posolstvu, lebo jedine o to má ísť. Je dobré, že kamkoľvek na svete prideme, môžeme spievať piesne, ktoré poznáme, no rovnako dobré je, keď všade nájdeme piesne, ktoré nepoznáme. Niekde je typická dychovka, iná hudba sa spieva v amerických kostoloch, v afrických sa vraj väčšina bohoslužieb pretancuje. Nie je dôvod všetko preberať, či napodobňovať, každý kút sveta má svoje hudobné tradície. Tvorba novej originálnej duchovnej piesne či hudby je však záležitosťou úzkeho kruhu ľudí, a tvorca sám zodpovedá za to, čo „pustí do sveta“. Rozmýšľanie o týchto otázkach vnímam skôr ako výzvu pre tých, ktorí ovplyvňujú či určujú výber piesní a hudby pre nedeľné bohoslužby, no aj iné stretnutia. Je to o poctivom hľadaní, rozširovaní poznania, schopnosti sebareflexie. Musí to robiť jednotlivec, ale aj spoločenstvo. Aj v cirkvi platí, že je prospešné „trafiť sa“ do práce, pre ktorú som sa narodil a neskončiť ako kópia. Kiežby hudba bola v cirkvi tým, čo nás nerozdeľuje, ale spája. ■

Ako študent cez prázdniny Ewald aj bačoval

O PENIAZOCH A DÁVANÍ II

Z rôznych
zdrojov spracoval:
ŠTEFAN EVIN

Ilustračné foto:
WWW.PENIAZE.SK

Jednou zo zaujímavých stránok NZ učenia o raste cirkvi je to, že to nie je cirkev/zbor, ktorý rastie. Je to evanjelium. Napríklad, v Kol 1, 6 čítame o evanjeliu ako o dynamickej rastovej sile, ktorá sa uplatňuje vo svete a prináša ovocie všade, kde rastie. Pretože evanjelium je rastúci projekt, sme partnermi vo veľkej a rozvíjajúcej sa korporácii, v ktorej nejde o zarábanie peňazí alebo o budovanie sídiel, ale o zvestovanie dobrej správy o zachraňujúcej Kristovej láske. A tak nie sme partnermi iba s veriacimi vo vlastnom zbore, ale patríme k celosvetovému „podniku“.

PENIAZE, MAJETOK A DÁVANIE V UČENÍ BIBLIE II

ŠTEFAN EVÍN

Úvodná poznámka: Tento materiál som vypracoval s výraznou pomocou zdrojov, ktoré uvádzam na konci. Obsahuje princípy a postoje, s ktorými sa stotožňujem, alebo sú mi blízke, aj keď nie som pôvodným autorom väčšiny myšlienok.

PARTNERSTVO

Partnerstvo v evanjeliu a zdieľanie spoločných vecí, hodnôt, zápasov a nákladov nám približujú napríklad tieto pasáže:

Flp 1, 3–7 Pri každej rozpomienke na vás, vždy, v každej svojej modlitbe, keď sa s radosťou modlím za vás všetkých, ďakujem svojmu Bohu, že máte účasť na evanjeliu od prvého dňa až doteraz. A som presvedčený, že Ten, ktorý počal vo vás dobré dielo, aj ho dokoná až do dňa Krista Ježiša. Ako aj právom môžem takto zmyšľať o všetkých vás. Veď aj keď som v putách, aj keď obraňujem a utvrdzujem evanjelium, nosím vás v srdci všetkých, ktorí ste spolu so mnou účastní milosti.

2, 19–30 Mám však nádej v Pánovi Ježišovi, že čoskoro pošlem k vám Timotea, aby som sa aj ja potešil správou, čo je s vami. Veď nemám nikoho iného, kto by tak zmyšľal a tak úprimne sa staral o vás, lebo všetci ostatní hľadajú len svoje, a nie to, čo je Ježišovo Kristovo. Ale o ňom viete, že sa osvedčil, veď ako syn s otcom pracoval so mnou v službe evanjeliu. ... Uznali sme však za potrebné poslať k vám Epafrodita, svojho brata, spolupracovníka a spolubojovníka, ktorého ste poslali, aby mi poslužil v núdzi; lebo už túžil po vás všetkých a trápil sa, keďže ste sa dopočuli, že bol chorý. ... Preto tým skôr som ho poslal, aby ste ho opäť uvideli a radovali sa, a ja aby som mal menej trápenia. Prijmite ho teda v Pánovi s veľkou radosťou a uctite si takýchto ľudí. Lebo on sa v práci pre Krista priblížil až k smrti a aj život si vystavil nebezpečenstvu, aby doplnil, v čom ste mi vy nemohli dostatočne poslužiť.

4, 10–20 Veľmi som sa zaradoval v Pánovi, že sa už zase raz rozvíja vaša starostlivosť o mňa. Veď ste aj mysleli na to, ale nebolo príležitosti. Nehovorím to preto, že mám nedostatok; lebo ja som sa naučil prísť na tom, čo mám. Viem sa aj uskromniť a viem aj v hojnosti žiť. Už som vo všetkom možnom pocvičený: sýty byť, aj hladovať, hojnosť mať i núdzu trpieť. Všetko môžem v Kristovi, ktorý ma posilňuje. A predsa ste dobre urobili, že ste sa ma ujali v mojej tiesni. Veď aj vy, Filipskí, viete, že odkedy som začal zvestovať evanjelium a odišiel som z Macedónie, ani jeden cirkev-

ný zbor ničím neprispel na moje výdavky a príjmy, jedine vy. Áno, aj do Tesaloniky ste mi raz, aj druhý raz poslali, čo som potreboval. Nie, že by som túžil po dare, ale túžim po ovoci, ktoré sa rozmnožuje pre vaše dobro. Mám dosť všetkého, mám aj navyše; som hojne zaopatrený tým, čo som prijal od vás po Epafroditovi; je mi to ako Bohu milá, príjemná obeť rozkošnej vône. Môj Boh však uspokojí všetky vaše potreby podľa svojho bohatstva v sláve Krista Ježiša. Bohu a nášmu Otcovi sláva na veky vekov.

Tento partnerský princíp môže byť našim dôležitým korektívom pri premýšľaní o cirkvi a dávaní. Aj keď sme verní v napĺňaní potrieb nášho zboru, je ľahko možné, že plníme túto povinnosť sucho a bez nadšenia. Ale ak sa zastavíme a rozpomenieme na partnerský princíp, to nás oslobodí od takého prístupu. Pozdvihne to naše oči od našich podlžností (ktoré sú dôležité) k hlbokému spoločenstvu, v ktorom sme zapojení: evanjelium šíriace sa po celej zemi.

Podobne ako Filipskí kresťania vyjadrili svoje partnerstvo s Pavlom finančnou podporou, aj my by sme mali pozeráť okolo seba, aby sme videli, ako môžeme využiť naše peniaze na podporu rastu evanjelia. Môže to byť rozšírenie práce zboru, otvorenie novej práce, podpora iného zboru alebo zahraničnej misie – možností je veľa. Pozrime sa na ďalší dôležitý princíp.

ŠTEDROSŤ

Apoštol Pavol nerozvíjal partnerstvo len so zbormi, ktoré sám založil. Mal silný zmysel pre solidaritu so všetkými bratmi a sestrami po celom svete. Keď kresťania v Judske trpeli núdzou kvôli hladomoru, Pavol organizoval pre nich zbierku v zboroch okolo Stredozemného mora. Z toho sa môžeme veľa naučiť o dávaní a prijímaní.

Praktické princípy pre dávanie – priebežne:

1Kor 16, 1–4 So zbierkou pre svätých urobte aj vy tak, ako som prikázal cirkevným zborom v Galácii. Nech každý z vás každú nedeľu odloží, čo mohol usporiť, aby sa zbierky nekonali práve vtedy, keď prídem. ►

Keď prídem, pošlem tých, ktorých uznáte za hodných s listom do Jeruzalema zaniešať váš milodar. Ale ak by bolo vhodné, aby som išiel i ja, pôjdu so mnou.

Preventívne opatrenia – dôveryhodní ľudia, transparentnosť, informovanosť:

2Kor 8, 20–21 Ale varujeme sa pritom, aby nás nikto neupodostľoval pri tejto hojnej zbierke, ktorú spravujeme. Staráme sa totiž, aby (všetko) bolo dobré nielen pred Pánom, ale aj pred ľuďmi.

Motivácia pre dávanie:

2Kor 8, 1–15 Chcem, bratia, aby ste vedeli o milosti Božej, ktorej sa dostalo macedónskym zborom, že v mnohých skúškach súženia hojnosť ich radosti a ich veľká chudoba rozmnožila bohatstvo ich štedrosti. Dosvedčujem, že dali podľa možnosti aj nad možnosť. Sami od seba a veľmi naliehavo nás prosili, aby sa mohli zúčastniť na dobročinnosti a na službe svätým. A vy ako sa rozhovärdíte vo všetkom: vo viere a reči, v poznaní a všetkom snažení aj v láske, ktorú sme vzbudili vo vás, tak sa rozhojnite aj v dobročinnosti. Neuravím to ako rozkaz, ale horlivosťou iných skúšam aj úprimnosť vašej lásky. Veď poznáte milosť nášho Pána Ježiša Krista, že hoci bol bohatý, schudobnel pre vás, aby ste vy zbohatli Jeho chudobou. Len radiu vám dávam v tomto, veď to je prospešné vám, ktorí ste už vlani začali nielen skutkom, ale aj dobrou vôľou; dokončíte teda teraz dielo, aby tak vašej ochotnej dobrej vôli zodpovedal aj výsledok podľa toho, čo máte. Lebo, keď je ochota, vítaná je podľa toho, koľko kto má, a nie podľa toho, čo nemá. Veď nejde o to, aby sa iným ulavilo a vám priťažilo, ale aby bola rovnosť. Vaša terajšia hojnosť nech pomôže ich nedostatku, aby ich hojnosť pomohla nedostatku vášmu, a tak nastala rovnosť; ako je napísané: Kto mal mnoho, nemal navyše, a kto málo, nemal nedostatku.

2Kor 9, 6–15 Toto však hovorím: Kto skúpo rozsievá, skúpo bude aj žať; kto však hojne rozsievá, hojne bude aj žať. Každý (nech dá), ako si umienil v srdci, nie z neochoty alebo z prinútenia; lebo ochotného darcu miluje Boh. A Boh má moc vo všetkom rozhojniť pri vás svoju milosť, aby ste vo všetkom mali vždy dostatok všetkého (pre seba), aj nadbytok pre každý skutok, ako je napísané: Rozsypal, dal chudobným, jeho spravodlivosť trvá naveky.

Tieto skvelé verše sú úchvatné predovšetkým kvôli ich paradoxu – hovoria o túžbe mať výsadu dávať peniaze – čo nie je bežná túžba. Hovoria o Ňom, ktorý sa stal chudobným, aby sme my zbohatli Jeho chudobou. Hovoria o Bohu, ktorý odpláca štedrému darcovi ešte viac, takže on, či ona môže dať ešte viac.

Tento posledný paradox je asi najhlbší zo všetkých: Kľúč k pravému bohatstvu nie je v hromadení bohatstva, ani v utrácaní pre naše potešenie, ale v jeho odovzdávaní. Boh žehná štedrého, ochotného, radostného darcu tým, že mu poskytne viacero zdrojov aj príležitostí k dávaniu. Tým, že sa stávame podobní Kristovi, ktorý odložil bohatstvo neba, aby sme ho nakoniec mohli užívať s Ním, dostali sme oveľa viac než kedykoľvek môžeme dať. Tento paradox sa odráža aj v Prísloviach, napríklad 11, 24 *Niektor dáva priehŕštím, a ešte mu*

pribúda, niektor šetrí viac, ako sa patrí, a má nedostatok. Ak si osvojíme tieto postoje partnerstva a štedrosti, radikálne to zmení spôsob akým uvažujeme o našich peniazoch a ich používaní. Budeme hľadať príležitosti vo vlastnom zbore aj mimo neho, aby sme prispeli svojimi peniazmi v záujme veľkého diela evanjelia. Bude pre nás výsadou podporovať našich bratov a sestry finančne, či doma alebo mimo, či potrebujú jedlo, alebo viacej spolupracovníkov evanjelia. Ak rozumieme evanjeliu Božej milosti pre nás v Ježišovi Kristovi, premení to celý náš pohľad na peniaze. Rovnako ako všetko iné v živote, aj peniaze budú príležitouťou napodobňovať Krista, budú príležitouťou dávať, aby sa druhí stali bohatými.

ČO KEBY?

Čo keby sme začali hovoriť o peniazoch inak ako doteraz? K akej zmene by to viedlo, keby...

- sme identifikovali konzumáciu ako jednu zo silných modiel našej doby a rozhodli sa vzdorovať tejto modle?
- sme spoznali a pochopili, že prílišné súkromie a individualizmus posilňuje vplyv tejto modly na náš život a keby sme odmietli tieto kultúrne zábrany?
- sme hovorili otvorene a pravidelne o našich financiách s dôveryhodnými priateľmi, prelamiujúc tabu uvalené na takúto konverzáciu?
- tieto rozhovory preskúmali, ako získavame svoje peniaze, naše postoje k nášmu majetku, naše hodnoty a priority, náš životný štýl, naše rozhodnutia ohľadne mŕňania a sporenia?
- sme diskutovali, koľko dať a komu, ako sledovať naše dávanie a kedy robiť zmeny?
- sme si navzájom pomáhali prejaviť dôsledky toho presťahovaním sa do menších domov alebo do inej štvrte či regiónu?
- sme sa rozhodli, že naše kapitálové zdroje a rovnako náš príjem bude daný k dispozícii tým, ktorí to potrebujú?
- sme považovali peniaze vynaložené pre náš vlastný zbor skôr za predplatné (ako členské v klube), než za skutočné dávanie, keďže si platíme naše vlastné pastoračné zaopatrenie, priestory na strečovanie a aktivity?
- sme viac nepožadovali daňovú úľavu za príspevky na tieto účely, keďže to nie sú dary na skutočnú charitu, ale iba spôsob financovania výhod pre darcu?
- sme vedeli, že tí, s ktorými zdieľame naše úmysly, nádeje a obavy by boli čestní, ale nie odsudzujúci; vytrvalí, ale nie dotieraví; citliví a aj odvážni?
- takéto priateľstvo a rozhovory zahŕňalo aj vzájomnú zodpovednosť s tým, že každý zúčastnený môže rozdávať aj prijímať rady a povzbudenie?

Čo keby naše zborové spoločenstvo malo podporovať tento prístup k financiám? Čo keby ...

- sme sa stali spoločenstvom s protikultúrnymi reflexami, ktoré odmieta modlu konzumácie?

- náš zbor poskytoval vyučovanie a školenie, aby nás naučil biblicky premýšľať o finančných otázkach a aby rozvíjal také schopnosti a hodnoty, ktoré sú potrebné na vznik priateľstiev, kde sa o tom bude dať diskutovať?
- sme študovali také biblické princípy ako *jubilejný rok* a *koinónia* a pýtali sa, ako by sme to mohli tvorivo a postupne uplatňovať u nás?
- sme sa ujali dôkladného auditu našich zborových priestorov a našli spôsoby ako znížiť náklady a menej poškodzovať životné prostredie?
- sme sa pýtali, či naozaj potrebujeme tieto priestory, alebo prinajmenšom, či by sme ich nemohli zdieľať s iným spoločenstvom?
- sme dali priestor návrhom iných predtým, ako sa rozhodneme minúť peniaze na zlepšenie nášho zariadenia – členom zboru v chudobnej oblasti, bezdomovcom, utečencom?
- sme sa pýtali, či naozaj potrebujeme všetkých našich platených zamestnancov – a či by sme nemohli znížiť naše náklady spoločným investovaním väčšieho množstva času do misie a služby?
- sme sa rozhodli podporovať zamestnanca v nejakom chudobnejšom zbore, namiesto prijatia nového zamestnanca do nášho zboru?
- sme sa rozhodli považovať za vedúceho v zbore len toho, kto je známy ako priateľ chudobných?
- sme sa rozhodli dať na pomoc pri pohromách alebo na rozvojové projekty stovky tisíc korún z nášho stavebného fondu?
- sme jasne rozlišovali medzi (a) peniazmi danými našimi členmi na podporu zamestnancov, objektov a programov a (b) peniazmi danými pre ľudí a aktivity mimo náš zbor?

Čo keby sme začali aplikovať viacej týchto princípov v živote nášho zboru? Čo keby ...

- sme sa cítili dostatočne bezpečne v našich priateľstvách a boli dostatočne otvorení v našich postojoch, aby sme začali ukazovať na nerovnosť v našom vlastnom zbore?
- sme začali objavovať spôsoby, ako prerozdeľovať zdroje medzi našimi členmi tak, aby tí, čo majú viacej ako potrebujú, mohli prispievať tým, čo majú menej?
- sme predali prebytočný objekt a výťažok dali chudobným, aby sme mohli pravdivo povedať, že medzi nami niet núdzneho človeka?
- sme dali kolovať košíky na zbierku a vyzvali tých, čo chcú dať, aby do nich dali, a tých, čo potrebujú, aby si z nich vzali?
- sme vytvárali spoločenstvo so spoločným mešcom, aby sme hlbšie preskúmali cvičenie v zdieľaní a zodpovednosti a pomohli ostatným z nás v tom pokračovať?
- sme povzbudili skupinky k zdieľaniu svojich zdrojov, aby sa uvoľnili prostriedky pre službu a misiu?
- sme znovobjavili službu diakonov ako tých, ktorí rozdeľujú zdroje pre chudobných?
- sme pracovali na tom, aby sme sa stali nezadlženým spoločenstvom takým spôsobom, že pomôžeme ľuďom v dlhoch?

- sme urobili ďalší krok a našli vhodné spôsoby ako vyplatiť svoje hypotéky a uhrádzať hlavné výdavky bez rizika budúcich dlhov?

Čo keby sme vnímali finančné záležitosti ako dôležitý rozmer nášho poslania v konzumnej a v dlhmi ťahanej spoločnosti? Čo keby ...

- sme rozšírili tento spôsob zdieľania našich zdrojov na naše okolie – na tých, čo sú na okraji zboru alebo mimo neho?
- sme sa stali známymi ako spoločenstvo, ktoré berie finančné záležitosti vážne a boli sme schopní venovať viacej, ako len účasť (alebo napomenutie) zadlženým?
- sme sa rozhodli radšej riskovať, že nás podvedú, než odmietnuť pomoc?
- sme objavili spôsoby, ako otvoriť naše domy bezdomovcom?
- sme pozvali iných nasledovať Toho, ktorý oslobodil dlžníkov a vyzval ich, aby aj oni oslobodili druhých?
- sme vyslali tímy pre založenie zborov, ktoré by sa mali zaopatríť tak, že budú spoločne užívať svoje zdroje?
- sme nadviazali silnejšie spojenie s inými zbormi v iných oblastiach našej krajiny alebo sveta a spolu objavili ako zdieľať duchovné a materiálne zdroje bez závislosti alebo paternalizmu?
- sme jeden druhého povzbudzovali k podpore a hlasovaniu za politikov, ktorí sú naklonení chudobným?

Čo keby ...

- chudobní pochopili, že evanjelium je dobrá správa a spoznať, že náš zbor zosobňuje túto dobrú správu?
- sme zistili, že tento druh zdieľania je vzrušujúci, oslobodzujúci a radostný?

STRUČNÉ DEJINY DESIATKOV

Pohania

Hojne praktikované v náboženstvách mnohých pohanských národov. Hovoríme o desiatkoch odvádzaných božstvám (Amon, Re, Apollón, Héra, Jupiter, Poseidon, Zeus), alebo na náboženské účely (stavba a prevádzka chrámov): Babylónia, Egypt, Južná Arábia, Rím, Grécko. Je možné, že patriarchovia Abrahám aj Jákob, ktorí žili v pohanskom prostredí, práve odtiaľ zobrali inšpiráciu k odvedeniu desiatku, aj keď ich k tomu Boh nevyzval. Zrejme považovali desiatky za adekvátnu obeť, ktorú by od nich mohol požadovať Boh, v ktorého uverili.

Obdobie pred vydaním zákona

V Písme nachádzame dve zmienky o dávaní desiatkov. Abram, po víťazstve nad štyrmi kráľmi, sa stretol s Melchisedekom, ktorý bol kráľom Sálema a Božím kňazom: *A Abrahám mu dal desiatok zo všetkého* Gn 14, 20. Bol to desiatok z koristi, asi nie z jeho úrody alebo majetku. Zahŕňal zrejme aj ženy a deti.

- Dal desiatok kňazovi, nie levitovi. Leviti ešte nežili.
- Dal desiatok jednorázovo. ►

- Dal ho dobrovoľne z vlastného popudu – nebolo to na žiadny príkaz.

Druhá zmienka je spojená s Jákobom, ktorý sa v Bét-el stretol s Bohom a sľúbil mu: *a zo všetkého, čo mi dáš, budem ti presne odvádzať desiatky* Gn 28, 20.

- Jákob sľúbil dávať desiatok z vlastného popudu.
- Nevieme ako a komu ich dával, lebo leviti neexistovali.

Obdobie Mojžišovho zákona

Desiatky ustanovené Božím nariadením. Z piatich miest, ktoré v Starej zmluve hovoria o ustanovení desiatkov vidíme, že tieto prevažne naturálne dávky užívali: kňaz, levita, obetujúci (!), cudzinec, sirota, vdova. Desiatky neboli určené na stavbu, opravu ani údržbu chrámu. Prorok Samuel oznamuje, že kráľ bude brať od Židov desiatky – naturálne. Spomína ich aj Nehe-miáš, napomína Ámos a nakoniec Malachiáš. Je to slovo k Židom pred milosťou NZ.

Obdobie milosti – Ježišovo učenie

Ježiš o nich hovorí trikrát: Mt 23, 33 a Lk 11, 42 – napomenutí farizejov a zákonníkov; Lk 18, 10–13 v podobnosti a farizejovi a publikánovi.

- Pán Ježiš hovoril o desiatkoch málo a aj to len v súvislosti s farizejmi a zákonníkmi
- Pán Ježiš nezrušil ustanovenie, že desiatky má jesť levita, obetujúci, sirota, vdova, cudzinec
- Pán Ježiš spomína desiatky z rastlín. Nezmenil obsah desiatkov na peniaze.
- Ježiš učeníkov nikdy nenapomenul, že nedávajú desiatok.
- Ježiš neprikázal kresťanom dávať desiatky.
- Ježiš nepovedal nič o tom, že desiatky sa majú dávať kresťanským apoštolom, kazateľom a starším.
- Pri argumentácii, že Ježiš neprišiel zákon zrušiť, ale naplniť, môžeme rovnako argumentovať z Rim 10, 4 *Koniec zákona je totiž Kristus, aby sa spravodlivosť dostalo každému veriacemu.*

Obdobie ranej cirkvi

Text v Hb 7, 9 je posledným výskytom slova „desiatok“ v Biblii. Cirkev v období po vzkriesení Pána Ježiša nasledovala svojho Majstra a rovnako ako On, neučila kresťanov dávať desiatky. Ale aplikovala kristovský príklad dávania – všetkého, aj seba, ochotne. Je tu veľa zmienok o daroch a almužnách aj zbierkach, ale k desiatkom sa raná cirkev nehlási, ani nevyzýva. Apoštol Pavol, zakorenený pravoverne v SZ, používa analógie SZ v NZ, ale nikdy nie o desiatkoch. Chudobná a perzekvovaná cirkev v prvých troch storočiach bola mocným svedectvom okolitému pohanskému svetu skrze almužny.

- Roku 313 sa Milánskym ediktom cisára Konštantína kresťanstvo stáva rovnoprávnym náboženstvom. V cirkvi začína nešťastné delenie na klérus a ľud. Zároveň začína pokukovanie po desiatkoch.
- Od 5. storočia sa stáva pravidlom, že z príjmov cirkvi (výnosy z majetkov), ktoré mal v rukách biskup, už nešla väčšina chudobným, ale kňazom.

- Augustínus Aurélius patrí k prvým učiteľom, ktorí považovali desiatky platné aj pre kresťanov.

Vznik kresťanských desiatkov

Roku 567 na synode v Tours prišli biskupi s návrhom, aby sa financie na pomoc chudobným získali desiatkami z výnosov. Väčšina však pripadla na obživu klerikov a neskôr sa už vyučovalo, že celý desiatok patrí iba klerikom. Rímskokatolícka cirkev sa nehanbila vymáhať desiatky aj od nekresťanov, Židov. Popri veľkých feudálnych dávkach boli desiatky veľkou záťažou. Neodvádzanie desiatkov cirkvi bolo trestané exkomunikáciou. Vymáhanie desiatkov však spôsobovalo chudobu ľudí, nepokoje, povstania a vojny. Napriek tomu to cirkev presadila.

- V 13. storočí Tomáš Akvinský svojou náukou podporil katolícky prístup. Ale k neplatičom desiatkov zaujal veľkorysý stanovisko ako málokto.
- Hnutie Valdenských kresťanov a niektoré podobné protestné hnutia odmietli majetky, desiatky a iné nebiblické nánosy na kresťanstve a evanjéliu.
- Jan Hus sa otvorene hlásil k Viklefovmu učeniu, že desiatky sú len almužny – teda dobrovoľné dary a pre chudobných. Husiti pri všetkej ich kontroverznosti odmietli desiatky.
- Toto zastával aj Petr Chelčický, duchovný otec Jednoty bratrské. Jednota odmietala desiatky a ich duchovní pracovali.
- Desiatky sa používali na financovanie vojska aj križiackych výprav.

Reformácia

- Luther prekvapujúco toleroval desiatky, tvrdo vystupoval proti hnutiam (najmä roľníckym), ktoré odmietali bremeno desiatkov.
- Anglikánska cirkev tiež zachovala desiatky.
- Protestanti, tolerovaní v katolíckych krajinách v 16. a 17. st. (Francúzsko, Čechy, Slovensko, Maďarsko) museli odvádzať desiatky katolíckym kňazom.

Zrušenie desiatkov

- Najprv kvakeri a neskôr anglickí puritáni, ktorí sa usadili v Severnej Amerike, významne prispeli k zrušeniu cirkevnej dane v amerických štátoch (1786).
- V 18. a najmä v 19. storočí boli vplyvom osvietenstva desiatky zrušené aj vo väčšine európskych civilizovaných krajín (Francúzsko, Švajčiarsko, Portugalsko, Španielsko, Írsko, Škótsko, Poľsko, Taliansko). V Rakúsko-Uhorsku v roku 1848 a v Anglicku až v roku 1936(!).

Nečakaný návrat

Zatiaľ, čo v Európe bola Rímskokatolícka cirkev donútená vzdať sa desiatkov, v USA v 19. storočí došlo k ich obnove. Začali s tým mormoni, nasledovali ich adventisti. V roku 1906 sa v USA sformovalo letničné hnutie. Letničné a charizmatické hnutie síce nezaviedlo povinné odvádzanie desiatkov, ale sústavne a systematicky o tom vyučuje. Ak by v niektorých charizmatických zboroch hovoril kresťan proti desiatkom, hrozí mu, že bude exkomunikovaný. Príčinou amerických misio-

nárov boli desiatky zvestované a zavedené aj v niektorých európskych denomináciách. Skutočne, záujem o desiatky sa významne zvýšil v posledných rokoch. V polovici 20. storočia sa objavila záplava kníh, brožúr, traktátov a kázni o dôležitosti desiatkov a o úžitkoch vyrastajúcich z tohto systému. Dopad tohto učenia o desiatkoch a napomínanie k dávaniu, ktoré ho sprevádza, je značný. Zbory, vodcovia zborov a celé denominácie uvítali s prekvapujúco malým odporom systém desiatkov a vyučujú ho ako normu pre nových členov a pre ďalšiu generáciu. Nabádajú svojich členov dávať desatinu zo svojich príjmov, ako znamenie poslušnosti Bohu a oddanosti svojmu zboru. Najmä zbory s evanjelikálnou a charizmatickou teológiou nadšené adoptovali desiatky, ako znamenie verného učenia. Tak sa veľmi výrazne zvýšil objem peňazí od tých, čo dávajú na základe týchto dôvodov. Desiatky obhajujú v mnohých nezávislých spoločenstvách. Deje sa to po väčšine na miestnej úrovni a dobrovoľne. No smutné je to, že sa tak robí bez starostlivého skúmania nespravodlivého systému desiatkov v kresťanských dejinách a bez starostlivého výkladu biblických a teologických základov, na ktorých by mali desiatky spočívať.

Hoci výslovných biblických odkazov na desiatky je málo, a obzvlášť v NZ, týmto miestam je pripisovaný paradigmatický význam v biblickom učení o peňažných záležitostiach. Princíp desiatkov, hoci tam nie sú vôbec zmienené, sa potom hermeneuticky a exegeticky nenáležite prikladá ako šablóna na všetky tieto miesta (vzťah bohatých a chudobných, vzory pre užívanie a dávanie, sociálne štruktúry, životný štýl, spravodlivosť).

Pre mnohých ľudí, zvlášť chudobných a tých, čo majú zle platenú prácu a malý príjem, sú desiatky zlou správou. Pre nich sú desiatky skôr útlakom ako oslobodením, sú skôr zdrojom úzkosti ako radosti, sú viac vyjadrením zákonníctva ako milosti. Lenže, ak evanjelium znamenalo dobrú správu pre chudobných (Lk 4, 18-20), potom tu niečo nie je v poriadku.

Dôvody pre desiatky:

- Sú jednoduché – hoci len na prvý pohľad (napr. 10 % z hrubého, či čistého príjmu?)
- Zdajú sa byť spravodlivé, lebo nehovoria o sume, ale o percente (no majú degresívny trend)
- Sú tu oddávna (ale s akou škodou v kresťanských dejinách).
- Sú systematické, nie príležitostné, ani spontánne (ale degenerujú na „predplatné“ v zbore).

Ťažkosti s desiatkami:

- Majú tendenciu k zákonníctvu (na rozdiel od milosti a dobrovoľnosti).
- Spočívajú na neprimeranej hermeneutike (nesprávne princípy výkladu) a exegeze.

- Sú propagované prostredníctvom pochybných významov (požehnanie a kliatba).
- Sú často spojené s nekompletným pohľadom na správcovstvo zverených vecí (obchádzajú otázky, napr. ako boli peniaze získané; ako bolo použitých oných 90 %? atď.).
- Posilňujú individualizmus – je to len medzi tebou a Bohom (naozaj? v našej kultúre – aj v zborech sa nehovorí o tom, koľko zarábame a koľko dávame – ale je to biblicky ospravedlniteľné?).
- „Predplatné“ za služby zboru členovi sa nesprávne chápe ako na obeť.
- Sú nespravodlivé (sú dobrou správou pre bohatých, ktorým aj tak dosť ostane; biblický koncept desiatkov myslel práve na chudobných).
- Nie sú dosť radikálne pre Božie kráľovstvo.

Desiatky sú biblickým konceptom, ale nie kresťanským.

SZ koncept, ktorý je súčasťou cirkvou opomínaný, ale Kristom bol renovovaný, je *Jubilejný rok* (siedmy a päťdesiaty). Vtedy sa všelijako koncentrovaný kapitál (najmä pozemky) vrátil do rúk pôvodných vlastníkov alebo ich dedičov. Toto má odozvu v NZ cirkvi – v jej *koinónii*. V histórii sa môžeme stretnúť s tromi hlavnými druhmi desiatkov. Prvými sú tie, o ktorých hovorí Biblia, druhými sú katolícke desiatky, ktoré boli dávane (a brané) od polovice 6. až do 19. storočia a poslednými sú desiatky, ktoré sa dávajú dnes v niektorých cirkvách a sektách. Rozdiely medzi nimi sú v tabuľke:

DESIATKY	BIBLICKÉ	KATOLÍCKE	DNEŠNÁ PRAX
Obsah	Naturálne; obmedzené vyplatenie peniazmi	Naturálne a peniaze	Peniaze
Dávajúci	Židia	Katolíci, protestanti, Židia	Kresťania a sekty
Príjemca	Leviti a chudobní	Chudobní a kazatelia	Iba kazatelia
Termín dávania	V priebehu žatvy	Po žatve alebo každý mesiac v peniazoch	Každý mesiac
Môže z nich jesť dávajúci?	Áno	Nie	Nie
Špecifika	Nie sú pre kresťanov	Financovanie blahobytu cirkvi a krížových výprav	Nie sú určené pre dávajúceho a primárne ani pre chudobných

Literatúra a zdroje:

1. Biblia
2. *Cash Values, Money*, Tony Payne, St Matthias Press, Sydney, London, 1993
3. *Beyond Tithing*, Stuart Murray, Paternoster Press, 2001
4. *Business for the glory of God*, Wayne Grudem, Crossway Books, Wheaton, Illinois, 2003
5. *New Dictionary of Christian Ethics & Pastoral Theology*, IVP, 1995
6. *Systematic Theology*, Wayne Grudem, Zondervan, 2000
7. *Ako žiť*, Ľudovít Fazekaš, ZEC, Banská Bystrica, 2000
8. *The Christian and money*, D. B. Knox, in: *The Briefing*, September 2000 (č. 241), str. 11
9. *Your money and your heart*, Al Stewart, in: *The Briefing*, October 2007 (č. 349), str. 16
10. *Dejiny desiatky*, Jiří Doležel, vlastným nákladom autora, Ostrava, 2001
11. *Dávajme a veríme!*, Ján Henzel, referát na konferenciu CB
12. *Desiatky a ľud Nové smlouvy*, Lubomír Ondráček, in: *Život víry*, č. 4/1996, str. 91
13. *Desiatky: áno, či nie?*, Stanislav Baláž, in: *Rozsievka*, č. 9/2001, str. 130
14. *Citáty z Pisma sú podľa Evanj. prekladu z programu Theophilos* ■

JOSEF KRAPÁČ

(31. 1. 1888–17. 6. 1971)

Spracoval SAMUEL JURČO.

Duchovné začiatky

Josef Krapáč, zakladateľ zboru Jednoty českobratskej v Prešove, pochádzal z katolíckej rodiny z východných Čiech. Už ako dieťa musel tvrdo pracovať, pretože otec rodinu s dvanástimi deťmi opustil. Kresťanskú výchovu získal od svojej matky. Od nej sa naučil, čo znamená osobný vzťah k Bohu, modlitba a pozitívny vzťah k Biblii. V ich domácnosti bol úprimný modlitebný život samozrejmosťou. Svoj duchovný život pred obrátením opisoval ako spoliehanie sa na Boha a Jeho ochranu. V čase jeho dospievania sa rodina presťahovala do Náchoda, kde sa dozvedel o Slobodnej reformovanej cirkvi. V tom kraji jej členov nazývali „balcaráci“, podľa ich kazateľa Jana Balcara. Josefa Krapáča k nim priťahovala najmä informácia o tom, že vedú intenzívny modlitebný život. Prvýkrát navštívil ich bohoslužby v roku 1905. Prekvapila ho výnimočne srdečná atmosféra. Potom boli jeho návštevy zboru stále častejšie a na jedných bohoslužbách prijal do svojho života Pána Ježiša Krista. V rodine sa kvôli tomu zo začiatku stretol s nepochopením, nesúhlasom a nepriateľnosťami, ale nakoniec sa aj ostatní jej členovia vydali rovnakou cestou. Keď sa rodina Krapáčovcov presťahovala do blízkej dediny Jelenov obývanej nemeckým obyvateľstvom, roznášal už po domoch prebudenckú literatúru spolu so svojimi súrodencami. V roku 1911 absolvoval kurz pre laických pracovníkov Jednoty českobratskej v Prahe a tu prežil povolanie venovať sa zvestovaniu evanjelia na plný úväzok. Odišiel preto študovať na biblický ústav v St. Chrischone do Švajčiarska. Po jeho ukončení vstúpil v roku 1920 do služieb Jednoty českobratskej a stal sa vikárom v Prahe na Žižkově u kazateľa Františka Urbánka. Zbor ho odporučil na misijnú prácu na Slovensku.

Východné Slovensko

Koncom roka 1920 sa reda presťahoval na Slovensko. Najprv sa rozhodol spoznávať krajinu a ľudí, ako aj prácu abstinentského a vnútromisijného spolku

Modrý kríž. Popritom hľadal vhodnú lokalitu, kde by mohol začať duchovnú prácu. Nejaký čas strávil v Bratislave, no nakoniec sa na radu Jána Chorváta usadil v Kysaku pri Prešove. Tu začínal ako podomový misionár, prinášal dobrú zvesť evanjelia do jednoduchých dedinských domov. V tom čase už na východnom Slovensku bolo možné stretnúť ľudí, ktorí sa po vystaňovaní za prácou do USA stali kresťanmi a ako kresťania sa vrátili do vlasti. Aj oni ho pozývali, aby im slúžil Božím slovom. Zoznámil a spriatelil sa s veriacimi v Medzanoch pri Prešove a v Richvalde pri Bardejove. Práca sa rozširovala a veriacich ľudí pribúdalo. Vo veľkých cirkvách sa však duchovné dôrazy tohto spoločenstva nestretli s priaznivou odozvou. Čoraz naliehavejšou sa stala potreba založenia nezávislej slobodnej cirkvi, alebo pripojenia sa k existujúcej cirkvi, ktorá by zdieľala rovnaký typ spirituality. Na východnom Slovensku existovala aj rozvinutá evanjelizačná práca spolku Modrý kríž v rámci evanjelickej cirkvi, ale jeho vedenie s odlukou od evanjelickej cirkvi a vytvorením slobodnej cirkvi nesúhlasilo. A tak sa bratia a sestry z Medzian a Richvaldu rozhodli pre vstup do Jednoty českobratskej.

Zbor Jednoty českobratskej

V septembri 1923 za účasti kazateľa Františka Urbánka vznikol *Zbor východoslovenský Jednoty českobratskej* v Medzanoch. Bol to prvý zbor tejto cirkvi na Slovensku. V Prešove za účasti spolku Betanie zbor zakúpil na dlh dom pre bohoslužobné účely a byt kazateľa. Víziou bolo, že Prešov sa stane centrom zboru s mnohými stanicami na rozsiahlom území. Spočiatku zbor tvorili najmä bratia a sestry z vidieka. Prvou oblasťou boli obce v blízkosti Prešova – Medzany, Rokycany, Chmiňany a Kojatice. Druhou oblasťou bol Bardejov a jeho okolie. Okrem okresného mesta sem patrili stanice v Richvalde a Mokroluhu. Tretia oblasť bola v Toplianskej doline, bývalý okres Giraltovce. Prebudenie zažili obyvatelia Porúbky, Stulian, Buclovian a Abra-

hámoviec. Josef Krapáč bol osobnosťou, ktorá členov zboru vnútorne spájala a vytvorila z nich spoločenstvo rodinného typu. Vyučoval ich a viedol aj pastoračne.

Po jeho ordinácii za kazateľa v roku 1928 nastalo posledné obdobie jeho pôsobenia na Slovensku. Rast zboru sa spomalil, postupne sa vytrácalo prvé nadšenie. Kniha „*Sto let ve službě evangelia*“ to nazýva všeobecne „nedokázanosťou niektorých bratov“. V auguste 1930 Josef Krapáč píše, že prešovská práca sa triešti, síce nie katastrofálne, ale skryto a jemne. Časom sa z duchovného života zboru začala vytrácať radosť.

Životná prehra

Navyše začiatkom tridsiatych rokov sa do krízy dostalo aj manželstvo Josefa Krapáča. Táto skutočnosť mala výrazne negatívny vplyv na život zboru a jeho snahu byť svetlom. Zápis z rokovania Rady Jednoty Českobratskej v novembri 1931 o tom podáva toto svedectvo: „*Bratr Krapáč se nezachoval dobře ve vztahu oproti jedné dívce. Zadal si tím a je třeba jej přeložiti. Uznal, že chybil.*“ Josef Krapáč bol preložený do Ostravy, kde bol kazateľom ešte štyri roky. V roku 1936 však musel úplne odísť z kazateľskej služby. Kazateľ a historik Zelinka píše, že dôvodom jeho odchodu boli „*nesrovnalosti s hlásáním Božích přikázání a jejich obcházení v životě.*“

Následky

Východoslovenský zbor Jednoty českobratskej prešiel ťažkým obdobím, ale prácu Ducha svätého to neuhasil. Zbor žil ďalej a postupne sa spamätával z otrasy. Josef Krapáč sa však z týchto udalostí spamätával len veľmi ťažko a pomaly. S manželkou a rodinou sa rozíšiel. Zo strany zboru došlo k odpusteniu, po čase aj on uznal vinu, ale jeho rodina sa už nedokázala znovu spojiť. Po dlhom čase začal znova slúžiť v cirkvi, ale nie ako kazateľ. Jeho spovedník spomína na posledné roky v zbore, kde žil: „*Až do odchodu do domova důchodců jsme byli s bratrem neustále v kontaktu, chodil pravidelně do shromáždění, svědčil bez nesnází sou-*

sedům, při svém zaměstnání, zval.“ V posledných rokoch života si dal do poriadku vzťahy aj so svojimi príbuznými a 17. júna 1971 zomrel v Domove dôchodcov vo Vrchlabí pri Pardubicích.

Ľudská bieda a Božia milosť

Vo svojej duchovnej činnosti kládol Josef Krapáč dôraz na potrebu znovuzrodenia pre každého človeka. Jeho zameranie na misiu je viditeľné aj z prednášky, ktorú mal na konferencii Jednoty českobratskej v máji 1925. Témou konferencie bolo „*Obživenie*“, pričom jedna z podmienok obživenia cirkvi je práve evanjelizácia, o ktorej mal prednášku kazateľ Krapáč. Druhou výraznou vlastnosťou kazateľa Krapáča popri zameraní na misiu bola jeho spontánnosť a schopnosť povedať správne slovo v pravý čas. O jeho povahe nám veľa hovorí list istého brata, napísaný archivárovi Rady CB Zelinkovi. Hovorí o spôsobe kázania bez písomnej prípravy. Na rozdiel od väčšiny kazateľov odmietal používať pri kázaní „*papiere*“, čo prekážalo už vedeniu seminára počas štúdia. Jeho originalita spočívala aj v spôsobe práce s mladou generáciou. Dokázal mladých zaujať a udržať si ich záujem.

Kazateľ Josef Krapáč bol rozhodnej a ráznej povahy a zdá sa, že bol skôr praktickým človekom. Prešovský zbor bol jeho prvým zborom, ktorému venoval najlepšie roky svojho aktívneho života. Počas tohto obdobia zažil zbor rast, budovanie a ku koncu skúšku a pád. Aj keď koniec služby Josefa Krapáča nebol najlepším a v zbore spôsobil veľkú krízu, predseda základu, ktoré tento Boží služobník položil, vydržali a na nich staviamе ešte aj my. ■

Zdroje:

1. Archiv Rady Církve bratrské
2. Archiv Zboru CB Prešov
3. Časopis Mír, rok 1929
4. S. Jurčo: Dejiny Zboru CB Prešov v 1929–39

Zbor Jednoty českobratskej v Prešove v roku 1929. Uprostred sedí Josef Krapáč s manželkou a dvoma deťmi.

MALÝMI KROKMI K VEĽKÝM ZMENÁM

Dvojstranu pripravila: EVA MOŠPANOVÁ
(People in Need Slovenská republika)

Kto sa už v živote pokúšal zmeniť niečo skutočne podstatné vie, že takmer vždy ide o dlhodobý proces, nie jednorazovú akciu. Platí to i o práci v rómskych komunitách, kde len máločo vyriešite jedným podujatím, šekom alebo návštevou. Je potrebné byť priamo tam a drobnou prácou budovať veľké veci. A presne na to slúžia komunitné centrá.

Čo sú komunitné centrá?

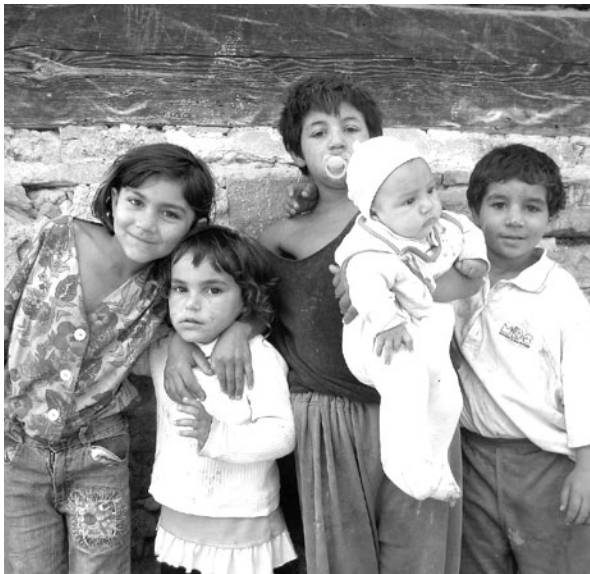
Malú časť problémov dokážete vyriešiť na diaľku, no pri drvivej väčšine musíte byť priamo na mieste, poznať ľudí, vybudovať si dôveru, pomôcť im. To je primárna úloha týchto centier v rómskych komunitách na východe Slovenska. Nezvyknú sa zameriavať výlučne na jedinú oblasť, pretože problémy rómskej populácie sú komplexné a navzájom sa ovplyvňujú. V centrách sa tak stretnete so vzdelávacími aktivitami, krúžkami pre deti, doučovaním, ale aj s pracovným poradenstvom, poradenstvom pre samosprávy, ktoré má zlepšiť ich integračné politiky a komunitnými aktivitami. Mnohokrát sa stáva, že pomoc obcí, škôl, či miestnych občianskych združení prichádza jednorazovo, bez vzájomnej koordinácie a rýchlo chce riešiť existujúci problém bez toho, aby sa snažila zabrániť vzniku problémov v budúcnosti. Často pritom zlyhajú dobré myšlienky, ako napríklad pôvodné komunitné centrá, ktoré hromadne odštartovali a dnes už mnohé s nich neexistujú, slúžia iba ako kancelárie pre terénnych pracovníkov, alebo na občasné športové a kultúrne podujatia. Pritom komunitné centrá, ktoré prevádzkuje People in Need v Petrovanoch, Sveržove, Doľanoch-Roškovciach a v blízkej budúcnosti aj v Spišskom Podhradí, dosahujú jasné výsledky. Všetky sú totiž na mieste svojho pôsobenia roky, radia obciam, snažia sa koordinovať aktivity a hlavne intenzívne pomáhajú miestnym obyvateľom prelomiť začarovaný kruh chudoby, nevhodnej školy a nezamestnanosti.

KC Roškovce

Roškovce sú výhradne rómskou časťou dedinky Doľany, len sedem kilometrov od Levoče. Napriek tomu, že oficiálne tvoria jednu obec, priepasť medzi oboma časťami je obrovská. Delí ich nielen takmer kilometer vzdialenosti, no i sociálne, ekonomické a vzdelanostné rozdiely. V Roškovciach nemá nikto ukončenú strednú školu, nezamestnanosť je tu teda nesmierne vysoká a rodiny žijú v hmotnej núdzi. Deti a mládež pritom tvoria viac než polovicu obyvateľstva. Komunitné centrum tu funguje od roku 2006 a jeho úlohou je zmierniť tieto rozdiely a pomôcť tamojším obyvateľom.

Sociálna pracovníčka Barbora Bučková je presvedčená, že komunitné centrum urobilo v Rošovciach veľa, najmä pre mládež, ktorej poskytuje doučovanie, voľnočasové aktivity, krúžky alebo prístup na internet. Za roky jeho existencie sa deťom zlepšil prospech i školská dochádzka a oveľa lepšie zvládajú, napríklad čítanie a matematiku. „Pred komunitným centrom nešli žiadne deti na strednú školu. Teraz idú na stredné alebo učňovky všetci deviataci,“ hovorí Barbora. Plánov na rok 2012 majú veľa a v rámci jedného z nich by chceli v Rošovciach zriadiť bezplatnú právnu poradňu, ktorá by fungovala telefonicky i osobne. Deťom a mládeži by sa zase mal venovať koordinátor voľného času.

KC Petrovany

Petrovany, vzdialené jedenásť kilometrov od Prešova, sú v skutočnosti zložené z dvoch dedín – Petrovany a Močarmany. V oboch častiach žije rómska populácia na ich okraji a aj keď tu vzájomne rozdiely medzi rómskymi a nerómskymi obyvateľmi nie sú až také zlé, stále existujú najmä vo vzdelaní a zamestnanosti. Komunitné centrum je tu od roku 2008 a neorientuje sa výhradne na jednu skupinu obyvateľstva, no snaží sa poskytnúť priestor na sebarealizáciu všetkým v rámci vzdelávacích aktivít, sociálneho poradenstva a nízkoprahového klubu pre deti a mládež. V roku 2012 v Petrovanoch plánujú spolu s dobrovoľníkmi odštartovať doučovanie pre deti na prvom a druhom stupni základných škôl, ktoré doma nemajú vhodné podmienky na učenie, či už kvôli priestorom alebo ruchu. Okrem učenia dostanú deti aj príležitosť na šport, keďže v novom roku na nich čaká futbalový krúžok a rôzne súťaže.

Koordinátor centra Michal Petruš si pochvaľuje najmä spoluprácu s obcou, ktorá je aktivitám centra naklonená. „Zlepšil sa prospech detí, ktoré pravidelne chodia do „nízkoprahu“, rovnako sa takýmto spôsobom pracuje dobre aj s ich rodičmi, podarilo sa prelomiť bariéry, lebo v projekte NDI spolupracujú mládežníci z majority aj minority a začínajú sa spoločne angažovať aj v obci, čo je prínosom“, hovorí. Len pre

vysvetlenie – skratka NDI označuje projekt, ktorý cez People in Need realizuje Národný demokratický inštitút a jeho úlohou je u mládeže vo veku od 15 do 21 rokov posilňovať občianstvo, chápanie demokracie, možnosť legálne ovplyvňovať dianie vo svojom okolí a spojiť mladých z majority a minority pre spoločnú vec, aby sa ako hovorí Michal „naučili spolu uznávať rovnaké hodnoty a princípy a vedeli aj v budúcnosti kooperovať“. V rámci tohto projektu by v novom roku mladí v obci mali dostať možnosť spravovať si priestor, ktorý bude slúžiť pre ich spoločenské a kultúrne vyžitie a prípravu programov pre ďalšie skupiny obyvateľov, ako sú dôchodcovia, ale i mamičky s deťmi. ■

OTÁZNIKY REFORMÁCIE

27. novembra 2011 sa v žilinskej Nadácii Polis v Žiline uskutočnilo záverečné 25. diskusné stretnutie Filozofickej kaviarne, venované otázkam reformácie.

Témy stretnutia, fenomén reformácie – jej historický zrod a teologický obsah, reformácia v Uhorsku a na Slovensku, osobnosti reformácie, význam Žilinskej synody pre Evanjelickú cirkev augsburského vyznania v európskom kontexte, reflexie po 400 rokoch – pozitíva a negatíva reformácie, evanjelická cirkev augsburského vyznania a ekuména, odkaz reformácie pre dnešný svet, dávali tušiť, že aj diskusia bude dlhá a pestrá.

BARBARA TURČÍKOVÁ
Foto: ĽUBO BECHNÝ

Hostami boli JURAJ BOHYNÍK – teológ a filozof, žijúci vo Viedni, MARIÁN KAŇUCH – zborový farár Evanjelickej cirkvi a. v. v Žiline, MILOŠ KOVAČKA, riaditeľ Bibliografického ústavu Matice Slovenskej v Martine a MICHAL VALČO, vysokoškolský učiteľ z Martina. Stretnutie moderoval Tibor Máhrík. Mne osobne sa celá debata i diskusia po nej premietli do otázky: Je reformácia len prázdny, nepochopeným pojmom, alebo znamená naozajstnú aktivizáciu nášho života ku kresťanstvu?

Zápas a túžba Martina Luthera

Martin Luther pri štúdiu Biblie objavil jednu zo základných právd Božieho slova, totiž, že ľudia nemôžu byť spasení cez cirkevné rituály, ani dobré skutky, ale iba cez vieru v Ježiša Krista. Toto jeho chápanie spásenia navždy zmenilo tvár cirkvi a celého kresťanského sveta. Jeho učenie o rovnosti všetkých ľudí pred Bohom i zákonom položilo základ modernej politickej demokracie. Sloboda vyznania a sloboda svedomia sú myšlienky, ktoré Luther objavil v biblickom učení o viere. Vyjadril presvedčenie, že kresťan je slobodný od svojoľnej nadvlády cirkvi či štátu, ak sa spreneveril poslaniu, ktoré im zveril Boh.

Základom jeho reformačného učenia sa stali tri základné tézy: iba Písmo (lat. Sola scriptura), iba viera (Sola fide) a iba milosť (Sola gracia).

Marián Kaňuch pripomenul: „Luther bol veľmi pocitívny vo svojej zbožnosti – túžil po milostivom Bohu, no pred očami mal Boha, ktorý hrozí. Nesmierne zápasil o prijatie a milosti Božej sa mu dostalo práve pri štúdiu písma, čo obrátilo celý jeho život.“ Spoločenskú i politickú situáciu 14.–15. storočia priblížil

Michal Valčo: „Kresťanstvo sa dostalo do stavu, keď prepojenie cirkevnej moci so štátnou spôsobovala v spoločnosti veľké problémy. Tí, ktorí mali byť pastiermi duší, zneužívali svoje postavenie na strašenie a vydieranie. Hriešnikom potom ponúkali škálu pomôcok, ako sa vyhnúť trestu. Známe boli odpustky – zaplať si, to je tvoj prejav zbožnosti a sú ti odpustené hriechy. Luther protestoval proti zneužívaniu svedomia ľudí a ponúkaniu takýchto lacných riešení.“

Ostáva veľa výziev

Katolícky kňaz Juraj Bohyník považuje Martina Luthera za úžasného mysliteľa. „Luther oddelil teológiu od filozofie a vrátil sa k biblickej teológii. Jedna vec je však teologické myslenie a druhá mocenské štruktúry, ktoré v tom čase vznikli v cirkvi. Luther si myslel, že ak bude pocitovo teologicky myslieť a hľadať nový prístup k evanjeliu, bude to veľmi dobré. No v tom čase sa to mocensky zneužilo. Jeho tézy vtedajšiu mocenskú štruktúru cirkvi veľmi postihli. To spôsobilo problémy aj v ďalšom vývoji reformácie. Podľa mňa, Luther nebol pochopený. Nakoniec bol veľmi sklama-

ný z roľníckych vojen a násilia, ktoré nasledovalo. Reformácia znamená dať novú formu. Evanjelium tvorilo obsah a stará forma ho pokrútila tak, že ho už ani nebolo vidieť. Katolícka cirkev by sa nedostala tam, kde je dnes, keby nebolo Luthera.“ Reformáciu však považuje za nezvládnutú úlohu, ktorú sa za päťsto rokov nepodarilo vyriešiť – na strane katolíckej cirkvi, aj na strane druhého tábora.

Rastúca sekularizácia a nedôvera k cirkvám sa priamo odvíja od bolesti a utrpenia, ktoré si cirkev, resp. cirkev od 16. storočia navzájom spôsobili. Reakciou bol nástup humanizmu, nihilizmu, hedonizmu, komunizmu. Dosiahli sa však aj pozitívne dohody, napríklad vzájomné uznanie krstu, „*Ospravedlnenie v roku 1999*“ – dokument ťažký na pochopenie, kde je veľmi dôležitá správna interpretácia, aby sa stratili vzájomné predsudky. Napríklad, že katolíci sú skutkárri a evanjelici zasa nemusia nič robiť, stačí im viera... K výzvam, ktoré nás čakajú do budúcnosti, patria závažné otázky vzájomného uznania manželstva, či spoločná eucharistická slávnosť, otázka kňazstva i otázky akceptácie a odpustenia. Podľa Juraja Bohyníka v obnovennej liturgii a v práci s mladými katolíci predbehli reformované cirkvi. Na liturgii je u nich aktívna účasť laikov, evanjelici ju zatiaľ nepripúšťajú. Katolíci zasa stagnujú v oslave Večere pánovej.

Novoobjavené dokumenty Žilinskej synody

Neskôr sa debata posunula do Žiliny, kde sa v marci 1610 uskutočnila Žilinská synoda, ktorú poznáme ako zakladajúcu synodu evanjelickej cirkvi na Slovensku. V Slovenskej národnej knižnici v Martine medzi nespracovanými dokumentmi celkom náhodou objavili vzácnu listinu – Akty a závery – Zákony a ustanovenia Žilinskej synody. Miloš Kovačka o tomto unikátnom náleze povedal: „V SNK bola asi 50 rokov, predtým bola niekoľko storočí ukrytá na neznámych miestach. Ešte predtým sa nachádzala v knižnici palatína Juraja Thurzu, jedného zo zakladateľov synody, ktorý ju ako veno daroval svojej dcére Helene. Vzácný dokument sa objavil rok a pol pred okrúhlym výročím a knižne sa ju podarilo vydať v ten istý deň, ako sa začali žilinské slávnosti,“ doplnil M. Kovačka.

Dúfať v novú jednotu cirkvi

Podľa moderátora stretnutia, Tibora Máhrika, dnešní kresťania nemajú inú možnosť, ako sa spájať a spolupracovať v záujme veľkého poverenia, ktoré im zveril Kristus. „Viete, ja na ekumenizmus vôbec neverím. V podstate ho nikto nechce. Dosiahli sme síce, že sa už navzájom nezabíjame, ale rozdiely trvajú. V súčasnosti sa v Žiline pravidelne koná Týždeň kresťanskej kultúry, týždeň ekumenických modlitieb a v rámci Staromestských slávností ekumenické modlitby za mesto a jeho obyvateľov, ale tieto aktivity nemajú širší vplyv.“ Juraj Bohyník sa pripojil: „Vo Švajčiarsku to bolo voľakedy tak, že katolíci robili najhrubšie roboty na gazdovstve na Veľký piatok, ktorý je najväčším sviatkom evanjelikov. A na Božie telo, keď katolíci išli s monštranciou, zasa protestanti prášili koberce z okien. Toto si už nerobíme, ale myslím si, že cirkvi nemajú spoločný cieľ, alebo sa im ho ešte nepodarilo objaviť. Asi nám je ešte stále príliš dobre.“

„Skepsa je do istej miery namieste, predsa si však myslím, že ako kresťania sa musíme opovážiť dúfať v nanovo realizovanú jednotu Cirkvi. Nanovo si tento ideál stavať pred oči a modliť sa za to, lebo Ježiš sa zato modlil.“ uzavrel túto časť debaty Michal Valčo.

Odkazy pre dnešok

Na záver dostali hostia priestor, aby prítomných povzbudili a vyjadrili svoje ponímanie odkazu reformácie pre dnešok a budúcnosť:

Michal Valčo: „Nenechajme sa znechutiť! Pamätajme na to, že nie sme svoji, sme Boží. Spája nás totiž láska Kristova.“

Tibor Máhrik: „Budúcnosť patrí tým, ktorí si uvedomujú svoju nedokonalosť a prosia Boha o milosť doplnenia toho, čo nám chýba.“

Juraj Bohyník pripomenul tradične vysoký étos práce v protestantsky orientovaných krajinách, kde je vysoká miera spoločenskej kontroly, „pápež za plotom“. Zdôraznil aj dôležitosť modlitby – nie ako každého činu konaného v mene božom, ale čin sa má stať modlitbou, ktorá v konečnom dôsledku pomáha človeku aj pri napĺňaní svojho poslania a vykonávaní pracovných povinností. ■

DRUHÁ STRANA REFORMÁCIE A ADAM ŠÁNGALA

BOHUSLAV PIATKO

Foto: COLLAVINO

(Archív Divadla A. Bagara)

Reformácia vtrhla do stredovekého sveta ako víchrica. Začala čistiť biblické posolstvo od tisícročných ľudských nánosov. Bola to víchrica, ktorá zásadne zmenila svet. V duchovnej sfére prináša očistu. Do života vniesla vyše stopäťdesiat rokov vojnové hrôzy a utrpenia. Katolícka cirkev nebola v histórii len cirkvou, bola mocou. Reformácie teda nenarušila len systém cirkevný, ale predovšetkým svetský. Stopäťdesiat rokov náboženských vojen v Európe prinieslo väčšiu skazu, ako morové nákazy. Náboženské vojny zmiatli Francúzskom už takmer 50 rokov, keď prišlo prvé veľké vyvraždenia hugenotov v známej Bartolomejskej noci (1572), po ktorej dal pápež Gregor XIII. slúžiť ďakovnú omšu. Krutú náboženskú vojnu zastavil až francúzsky kráľ Henrich Navarský, ktorý sa mal stať prvým protestantským európskym kráľom. Stal sa ním, ale až ako katolík, keď síce korunu na hlave mal, ale hlavné mesto Paríž ho neprijalo. Do dejín vošlo nie jeho neúspešné obliehanie Paríža, ale jeho slová: Paríž za omšu stojí – vzdal sa svojho hugenotstva a stal sa katolíckym kráľom. Duch vojen neobchádzal ani vtedajšie Uhorsko. Sto rokov trvajúce stavovské povstania uhorskej šľachty boli tiež náboženskými vojnami protestantského Uhorska proti stupňujúcej sa rekatalizácii rakúskych Habsburgovcov. 17. storočie na území Slovenska ako súčasť Uhorského kráľovstva nazval historik Dušan Kováč v publikácii *XX storočí na Slovensku*, „najkrvavejším storočím“. V tomto storočí, ako sme si prečítali v predchádzajúcom článku, sa uskutočnila Žilinská synoda, do tohto obdobia zasadil Ladislav Nádási Jégé dej svojho románu *Adam Šángala*. A po tejto literárnej predlohe siahli dramaturgovia nitrianskeho divadla Andreja Bagara aby muzikálovou formou priniesli divákovi udalosť, ktoré zmiatli spoločnosťou 17. storočia. Hlavnou dejovou líniou je „hľadanie pravdy“. Neľahká cesta pre chudobného Adama Šángalu z Oravy. Cestou sa zapletie do čistých i zákerých vzťahov, do intríg ľúbostných i mocenských, ktoré ho napokon privedú na šibenicu. Neprislúcha mi hodnotiť tento, divácky veľmi úspešný muzikál, ktorý mal vyše 360 repríz. Rozpory sveta 17. storočia stvárnil tvorcovia veľmi príťažlivo. Ukázali tragické osudy ľudí v časoch náboženskej neznášanlivosti, kontroverzné osudy čistej lásky, slabosť protestantskej šľachty konvertujúcej na katolícku vieru. Nič mimoriadne

vo vtedajšej dobe, ani v dnešnej. Na predstavení ma zaujala postava Betky, ktorú stvárnila herečka **Ľudmila Trenklerová**. Možno aj preto, že som sa dozvedel, že ide o herečku – kresťanku.

A tak som ju aspoň krátko oslovil.

Vaša postava mi pripadala trochu muzikálovo frivolná a pritom hlboko ľudská, plná čistých citov, nádejí a vzbury. Čím vás osobne zaujala? (Postava i hra)

Ľ. Trenklerová: Postava Betky bola pre mňa obrazom čistého dievčata, ktoré je síce nežné, krehké, ale aj plné vnútornej sily a vzdoru voči nespravodlivosti. Musí ju v sebe mať, lebo jej rodičia sú despoti a povedané dnešným slovníkom – páchajú na nej domáce násilie. Môj výstup začína niečím strašným – rodičia nútia vlastné dieťa k prostitúcii... Keďže však ide o ľahší žáner – muzikál – je to, samozrejme, poriadne odľahčené. K slzám ma vždy dojíma scéna, keď Adam a Betka zostanú na scéne sami. Betka čaká jeho dieťa a on ju príde požiadať o odpustenie. Betka, rovnako ako Adam hľadá slobodu s veľkým S. Postava „Bábkara“ alebo Boha je však veľmi protirečivá. Spieva, že sa zabáva na tom, ako všetko posúva, mení a potom tvrdí, že nemá právo riadiť ľudský život. Mieša dokopy čistú lásku so smilstvom a pod.

Dobrý herec sa dáva postave naplno. Vy sa postavám dávate, alebo aj z nich čerpáte?

Aj ja sa snažím stvárniť každú postavu presvedčivo. Na začiatku je každá postava len kusom papiera, kopou slov... To režisér a herec jej vdýchnu život – a ako nás učili na VSMU, najlepší spôsob ako to urobiť, je skúmať život a pretaviť do postavy aj kúsok seba.

Možno povedať, že tvoríte postavu vy a nie postava vás?

Postava Betky je mi blízka svojou vnútornou silou bojovať, nevzdať sa. Počas hry sa z dievčatka stáva zrelá a pevná žena. Som naozaj veľmi rada, že som ju, po Klaudike Kolumbusovej, ktorá Betku povodne našťudovala, mohla hrať niekoľko rokov. A musím povedať, že ako som sa menila ja, menila sa aj postava Betky.

Pokračujeme v rozprávaniach Mira Moravského z taiwanského pobrežia jeho úvodným vyznaním: *Chvíle tam strávené boli príležitosťou nanovo si uvedomovať jednoduché, ale dôležité pravdy o sebe a o svete. Tie cenné pravdy, ktoré pomáhajú niesť bremeno života a dávajú nádej. Tie, ktorých poznanie vyslobodzuje, lebo majú pôvod v Tom, o kom Biblia hovorí, že stál na počiatku všetkých vecí a bude aj pri ich konci, ktorému my, ľudia, jeho stvorenia, napriek našej vzbure voči nemu, našťastie nie sme ľahostajní. O tom sú tieto rozprávania.*

ROZPRÁVANIE PIATE: ODPADKY

MIRO MORAVSKÝ

Bola horúčava, taká riadna tropická. Taká, že keď vyjdete von a vydáte sa napospas slnku, máte pocit, že vás nemilosrdne pritláča k zemi a ukradlo vám polovicu pľúc.

Počas obedňajšej pauzy sme sa po istom váhaní rozhodli, že sa predsa len ideme pozrieť k pobrežiu. Možno to tam bude aspoň o niečo znesiteľnejšie.

Nebolo. Všetko nehybne trpelo horúčavou... Dokonca ani oceán sa nevlnil. Jedinou známkou toho, že žil bolo, že lenivo vyplával na breh malé vlnky.

Vtom sme zacítili zápach, ale strašný. Niektorý vysypal na kraj pláže hromadu hnijúcej zeleniny. Rýchlo sme nasadli do auta a skonštatovali, že ísť sem nebol dobrý nápad.

Horúčavy trvali ďalší týždeň. Keď sa konečne mierne ochladilo, vybrali sme sa opäť k pobrežiu. Po vystúpení z auta sme len opatrne nasávali vzduch, pripomenulo sa nám, čo sme tu cítili naposledy. Teraz to však bolo v poriadku, do nosa sa nám dostával len jemne osolený vzduch oceána. Miesto, kde ležali odpadky sa síce ešte dalo poznať, bolo tam však už len niekoľko suchých hnedých listov, ktoré rozfukoval vietor. Padlo niekoľko poznámok na tému, ako dobre si s tým príroda poradila, súhlasil som.

Asi o týždeň sme po príchode na pobrežie opäť zažili prekvapenie. Nové odpadky, teraz to nebola ze-

lenina, ale kopa polámaných kusov plošných spojov. A my sme sa opäť zmohli len na poznámky na tému nezodpovednosti ľudí a ja som opäť súhlasil.

Nesmrdeľo to, lenže nikdy potom sme už v tejto časti pobrežia, ktorá inak bola celkom pekná, lebo piesok sa striedal s kameňmi, nemohli chodiť bosí. Nevedeli ste, kedy natrafíte na ostrý zelený kúsok plošného spoja. Som presvedčený, že sú tam doteraz.

S týmto si príroda neporadila.

O nejaký čas, sediac na kameni a pozerajúc sa na plošný spoj trčiaci z piesku, rozmyšľal som o sebe, o nás ľuďoch. Aj my sme schopní sa s mnohými vecami vysporiadať, mnohé zvládneme, mnohé sme poriešili, dali do poriadku. Tak ako príroda zvládla tú zhnitú zeleninu. Sú však veci v našom živote, neporiadky okolo nás a v nás, na ktoré sami nestačíme, lebo sú z princípu nad naše sily. Potrebujeme na ne jednoducho pomoc zvonku. Ak táto pomoc nepríde, v našej duši zostanú navždy zabodnuté ostré, zraňujúce kúsky plošných spojov, tak ako tam v pobrežnom piesku.

Vďaka Bohu, že takáto pomoc existuje. A o tom, či ku mne príde, nerozhoduje náhoda, ale ja sám, svojím pozvaním Toho, ktorý jediný dokáže upratať moje vnútro. ■

ČOŽE SOM PANE MÔJ?

Milí priatelia, čitatelia Dialógu,

od Veľkej noci 2011 až do Vianoc sme v spolupráci s redakciou v každom čísle časopisu uverejňovali jednu, prípadne dve piesne. Takto sme vám v priebehu roka ponúkli deväť (prevažne nových) piesní. Okrem nich sme doplnili databázu piesní na webe, takže v čase adventu a Vianoc mala celá cirkev k dispozícii bohatú ponuku piesní k danému obdobiu. To, že uverejňujeme piesne v Dialógu, nie je samoúčelné. Snažíme sa ich takto v praxi otestovať.

No nie vždy sa k nám dostane spätná väzba, a tak nemôžeme vyhodnotiť, ktoré z nich vás oslovili, akým spôsobom a či vôbec ste ich použili. Takáto informácia má pre nás a našu prácu na spevníku svoj význam, preto vás týmito slovami chcem povzbudiť, aby ste nám vašu skúsenosť s piesňami sprostredkovali.

Viacere piesne, ktorými sa v Spevníkovej skupine zaoberáme, majú svoj príbeh. Niektoré z nich vstúpili aj do našich životov natoľko, že sa pre nás stali veľmi osobné a blízke.

Tak je to aj s piesňou *Čože som, Pane môj*, ktorú vám predkladáme na začiatku nového roka 2012. Do môjho života vstúpila niekedy v 70. rokoch minulého storočia. Bolo to obdobie, v ktorom sa Ewald Danel, vtedy študent ostravského konzervatória, rozhodol o tom, kde bude pokračovať vo vysokoškolskom štúdiu. Spolu s manželom Pavlom sme sa s ním rozprávali o alternatíve pokračovať v štúdiu na VŠMU v Bratislave. Súčasťou uvažovania bolo, že by sa Ewald pripojil k životu našej mládeže, k tvorbe duchovných slovesno-hudobných programov, ktoré sme vytvárali s Milanom Jurčom a že by neskôr po mne prevzal dirigovanie Spevokolu mladých. V tom čase nás Ewald pozval do Hornej Suchej na večer duchovnej hudby

a piesní. Takmer všetky spevokolové piesne sprevádzal orchester a klavír. Zrazu zaznela pieseň *A capella* (bez doprovodu), ktorá v tom bohatom hudobnom obraze bola pre mňa kvapôčkou vody v porovnaní s vodopádcom. Slová som nezachytila, napriek tomu ma hlboko oslovila a ja som si ju niesla so sebou domov do Bratislavy...

Čo sa s ňou dialo ďalej, to je už príbeh autorky textu – Jany Nagajovej:

„Keď mi Milica poslala túto pieseň, napísala mi, že k jemnej a krehkej melódii by si predstavovala aj jemný a krehký text.“

Bola som v tom čase mladučká manželka a čerstvá matka prvorodenej dcéry. S trojtýždňovým dieťaťom sme sa presťahovali z Bratislavy na východ Slovenska, do mne neznámeho prostredia, k neznámym ľuďom. Kto by sa čudoval, že som sa cítila slabá? Preto slová o malom zrníčku, krehkom kvete a hlinenej nádobe neboli pre mňa frázou. Ale napriek svojej slabosti som vedela jedno: moc môjho Boha a Pána sa dokonáva v slabosti.

Odvtedy sa pieseň spievala veľmi často. Spieva sa na svadbách, aj na pohrebných zhromaždeniach. Napríklad na pohrebe Igora André... Pri takých príležitostiach ešte silnejšie zaznieva jej posolstvo: Čože som pred Tebou, veľký Bože? Môžem sa len čudovať nad tým, že Ty, večný Boh a Pán, pamätáš aj na mňa... Verím a viem, že sa v mojej slabosti a napriek mojej slabosti dokoná tvoja moc!“

Príbeh piesne môže mať svoje pokračovanie... možno práve vo vašom živote, vo vašom spevokole, v spoločensťve veriacich. Posielame vám ju s nádejou, že vás osloví a stane sa súčasťou vášho príbehu...

Za SPS Milica Kailingová

Čože som, Pane môj

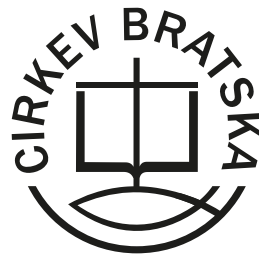
Jana Nagajová

Robert Jackson, harm. Ewald Danel

1. Čo - že som, Pane môj? Zr - nieč - ko pra - chu len!
 2. Čo - že som, Pane môj? Kvet, čo hneď od - kvi - tá.
 3. Aj keď som, Pane môj, ná - do - ba hli - ne - ná,
 že si ma vši - maš, bied - ne - ho, ja za to ti ďa - ku - jem.
 Di - vím sa, več - ný Boh a Pán aj na mňa že pa - mä - tá.
 moc tvo - ja v mo - jej sla - bos - ti, viem, sláv - ne sa do - ko - ná.

Z ROKOVANIA RADY CIRKVI BRATSKEJ

DECEMBER 2011

Spoločné modlitby uviedol Peter Prištiak.

Rozhovor so staršovstvom bratislavského zboru:

a/ Staršovstvo CB Cukrová bude rokovať s prípravným výborom podvečerných bohoslužieb a predložia Rade predstavu postupu v procese založenia samostatného zboru, ktorý je orientovaný ku koncu funkčného obdobia terajšieho staršovstva.

b/ Rada potvrdila svoje predchádzajúce stanovisko o tom, že je potrebný láskavý prístup k ľuďom s homosexuálnou orientáciou, ale homosexuálna prax je pre nás neprijateľná, lebo je v rozpore s Božou vôľou, ktorá je zjavená v Písme svätom.

Rada viedla rozhovor s Radomírom Kozempeľom. V súčasnosti RCB nemá voľné prostriedky na jeho zamestnanie ako pastoračného asistenta, ale hovorili sme o prípadných iných možnostiach jeho zapojenia do duchovenskej služby.

Rada sa dohodla so zástupcom volebnej komisie, že Rada spracuje manuál pre potreby členov cirkvi, zborov, volebnej komisie, o možných vývojových alternatívach v procese formovania štruktúry cirkvi.

Tajomník informoval o čerpaní a vývoji nákladov a príjmov v kategórii prostriedkov zo štátneho rozpočtu, ako aj cirkevných prostriedkov. Situácia je zatiaľ stabilizovaná.

Rada vzala na vedomie informáciu o možných alternatívach finančného vývoja a ukladá FO zabezpečiť návrh rozpočtu pre rok 2012 na prerokovanie so zástupcami seniorátov najneskôr do konca 2/2012.

Rada odporúča zborom zapojiť sa do medzinárodnej akcie *Noc otvorených kostolov* 1. júna 2012. Rozhodnutie je na jednotlivých zboroch. Rada rozošle informáciu s vysvetlením na jednotlivé zbory.

Rada schválila program pastorálky slovenských kazateľov 21.–22. marca 2012 v L. Mikuláši

Rada schválila program konferencie kazateľov CB v ČR a SR 24.–26. septembra 2012 v Tatranskej Lomnici.

Študijný odbor informoval Radu, že prevzal metodiku zadávania a spracovania ordinačných prác podľa vzoru RCB v ČR a bude ju uplatňovať počnúc rokom 2012. Podľa nej zadala ordinačnú prácu vikárovi Csabovi Tolnaiovi.

Rada odsúhlasila vizitačnú správu kórejského zboru v Žiline.

Po voľbách nového správcu zboru v kórejskom zbore v Žiline bol inštalovaný br. kaz. Seo Il Wong.

Vzala na vedomie informáciu o tom, že 13. novembra bol pod vedením J. Henžela zvolený Matej Hájek za druhého kazateľa v Bratislave s predpokladaným nástupom september 2012. *Zapísal: Ján Henžel*

Výzva – SLUHA

Občianske združenie SLUHA žiada o pomoc pri zriaďovaní historického archívu slovenského prebudeneckého hnutia. Ak máte zaujímavé materiály alebo ich kópie, môžete ich poslať na adresu:

SLUHA, Hľubockého 319/6, 916 01 Stará Turá.

Materiály v elektronickej forme môžete odoslať na e-mailovú adresu :

ptrusik@gmail.com.

Naším zámerom je zachovať hodnotné historické informácie, aby nezapadli do zabudnutia. Zhromaždené dokumenty o prebudeneckom hnutí a jeho osobnostiach budú v Domove bielych hláv poskytované pre účely vedeckého výskumu. Ambíciou vzniknutého múzea bude osloviť i širšiu verejnosť a adekvátne prezentovať zástoj tohto hnutia v rámci našich duchovných a národných dejín. Fotky a dokumenty, ktorými budeme disponovať v elektronickej podobe, poskytneme všetkým žiadateľom. Zároveň chceme poďakovať rodinám, ktoré už prispeli rozsiahlou zbierkou historicky vzácných materiálov. Veríme, že i v ďalších radoch Cirkvi bratskej nájdeme dostatok pochopenia a podpory pre túto činnosť. Nechceme osláviť človeka, chceme len vydať svedectvo.

ODCHÁDZANIE A ZOSTÁVANIE

ŠTEFAN MARKUŠ

Šéfredaktor českého *Respektu* (Erik Tabery) to vyjadril trefne. Tvrdí, že traumatický pocit z toho, čo pominulo, je podobný pocitu „...keď zomrú rodičia plnoletým ľuďom, a aj keď už predtým boli nezávislí, iba vtedy si naplno uvedomia, že budúcnosť je už len na nich“. Nikto sa neučí žiť bez tých, ktorí raz „odídu“, väčšinou to však všetci dokážeme. Pravda s vedomím, že niečo zanechali. Životní partneri, deti, rodičia, priatelia – dokázali pomenovať veci pravým menom a ponechali testament. Ich odvaha, vytrvalosť, statočnosť, viera v mravné hodnoty, nadanie robiť odvážne rozhodnutia a predovšetkým nekompromisné aplikovanie biblických princípov v každodennom živote sú nezmazateľné znaky ich minulosti. Zanechali posolstvá, ktoré sa menia na prvky tradície. Môžeme byť kritickí a hovoriť, čo mali a čo nemali odchádzajúci urobiť, či povedať. Šírenie mravných hodnôt však nesmieme nikomu zazlievať. Vyčítať niekomu „vernost a stránenie Bohu“ by bolo to isté, ako mu vyčítať jeho narodenie. Tí, ktorých Pán Boh ešte neodvolal, by mali naplňovať zmysluplné duchovné obsahy závetných dedičstiev. Takže otázka: „Čo mi zanechal otec, matka, brat, sestra, manžel(ka), môj kňaz?“ nie je otázkou o hmotných statkoch, či bankových úsporách. Je to otázka o tom, čo jemu v živote reálne pomohlo prejsť s istotami „dolinou tône smrti“.

Ľudia dnes analyzujú politické a mravné posolstvo posledného česko-slovenského prezidenta. Zhodujú sa, že prezidentov najdôležitejší prejav odznel na univerzitnej pôde v Aachene (1996). V prednáške „Európa ako údel“ zastával ideu rozšírenia Európskej únie o ďalšie

**Koncom roku si vždy
uvedomujeme, že v živote
sa niečo končí a začína
čosi nové, nepoznané.**

**365 dní je za nami
a pred nami sa vynára čas,
ktorého dĺžku nepoznáme.**

**Smútok z odchádzania
tých, s ktorými sme prešli
kus spoločnej cesty
dokresľujú náš spätný
pohľad. Čo bolo, už nie je.**

**Zmocňuje sa nás skepsa,
lebo si uvedomujeme,
že bez tých, ktorí nás
opustili, život už bude iný.
Ten pocit je viac-menej
pravdivý.**

štáty. „Ako nemôže byť trvalo v jednej polovici izby teplo a v druhej zima, nemôžu vedľa seba natrvalo existovať dve rôzne Európy, bez toho, aby na to doplatili obe, a to dokonca viac tá stabilnejšia a lepšie prosperujúcejšia“ – povedal. Bol exprezident vizionár? Roztržky politikov v kontexte solidarity a stability štátov súčasnej Európskej únie sú mnohovravné. Nepredvídal problémy súčasnej Európy?

Hovoríme o tom preto, lebo znaky schizmy rozdelenej Európy sú hrozbou aj pre cirkvi. Neobchádzajú ani našu – Cirkev bratskú. Démoni od nepamäti ovplyvňujú cirkevné dejiny a čakajú na svoje príležitosti aj dnes. Cieľom je nastoliť ovzdušie neporozumenia. Diabolským nástrojom postmoderného sveta je presvedčovanie o možnosti existencie „dvoch teplôt“ v spoločnej izbe. Umením démonov je ukázať kresťanom, že v jednej izbe naozaj môžu jestvovať dve na sebe nezávislé tepelné zóny. Preto je dôležité pripomínať tých, s ktorými sme sa rozlúčili, ktorí však „stránili Bohu“. Nech nás v Novom roku sprevádza viera, že iba Božie princípy dokážu ľudí vracať z pomýlených ciest. Preto posolstvu odchádzajúcich musíme načúvať. A ktože sú tí, na ktorých by sme nemali zabúdať? Nie sú to náhodou tí, ktorí boli jedni z nás?

Apoštol už pred 2000 rokmi zdôrazňoval niečo veľmi podstatné. Sme iba dočasne zostávajúci. Sme na ceste odchádzania. Na nej by sme po sebe nemali zanechať smetisko. Skôr to, aby „tí za nami“ mohli prejsť bezpečne. „*Lebo tu nemáme zostávajúceho mesta, ale to budúce hľadáme*“ (Roháček, Žid. 13, 14). Hľadáme to naozaj? A neodchádza sa nami i to, čo by malo zostať? ■

DIALOG

MLADÝCH

01/2012, V. ročník

EDITORIAL

Počas minulých týždňov som si pozrela jeden film o mužovi, ktorý sa necítil šťastný v tejto dobe, ale sníval o Paríži rokov dvadsiatych. Túžil sa prechádzať po bulvároch a parkoch, sedávať v kaviarňach s vtedajšími veľkými medzivojnovými umelcami. Počas nočnej prechádzky nasadol do neznámeho starého auta a ani sám nevedel, ako sa zrazu ocitol presne v tej dobe, o ktorej sníval a mohol sa stretnúť so všetkými svojimi idolmi a hovoriť s nimi. Po niekoľkých návštevách zistil, že oni tiež snívajú o dobách, ktoré sú zase pre nich minulosťou. Tento filmový zážitok mi pripomenul mňa samotnú. Vždy som, ako nadšený fanúšik histórie, snívala o dávnych obdobiach. O tom, aké to muselo byť skvelé žiť v starovekom Egypte alebo Aténach, aké nádherné museli byť stredoveké rytierske turnaje, aké honosné a krásne mohli byť plesy v druhej polovici 19. storočia... Doba, v ktorej žijem sa mi vždy zdala príliš vulgárna, nezáživná a nekultivovaná. Či chceme alebo nie, minimálne za posledný rok sa na nás vyrojilo veľa politických, kultúrnych, ekologických alebo finančných problémov. Čím ďalej tým viac sa obávame budúcnosti, lebo nie je deň, čo by sme nečítali v novinách o nejakej budúcej kríze alebo páde. Môžeme sa dokonca báť vlastnej budúcnosti – ako doštudujem, kam pôjdem na vysokú školu, kde sa mi podarí zamestnať, alebo kde budem bývať. Často počujeme rodičov alebo starých rodičov spomínať na to, aké boli veci za ich mladosti oveľa ľahšie, a niekedy, keď už sa nedá ujsť do iného obdobia, máme chuť ísť aspoň do inej krajiny, kde sa vraj žije lepšie. Nikde však nie je život ľahší, aj keď sa nám to možno zdá. Žijeme presne v tej dobe, kde nás Boh chce mať. Strach z prítomnosti a strach o budúcnosť je vec prirodzená. Nesmieme kvôli snívaniu zabúdať na svet okolo nás. Nesmieme sa báť odovzdať naše životy Jemu a zvestovať Jeho evanjelium ľuďom, ktorí nevedia, že život tu na Zemi aj s jeho problémami je len vec dočasná a to, čo bude potom, je oveľa dôležitejšie. Minulosť a jej lesk nás nezachráni, naša budúcnosť je to, nad čím treba uvažovať. Jn 14, 27: *Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam. Ale ja nedávam, ako svet dáva. Nech sa vám srdce nevzrušuje a nestrachuje.*

Eva Kianičková

redakčná rada:

Eva Myjavcová (predsedníčka)
Juraj Institoris
Bohuslav Piatko

redakcia:

Jana Lesňáková (Cabadajová)
Šimon Evin
Nad'a Máhriková

grafické spracovanie: **Nad'a Máhriková**

KONTAKTY:

vedúca redaktorka: **Eva Kianičková**
e-mail: **kianickova.eva@gmail.com**
mobil: **+421 903 822 042**

KOMENTUJTE témy z Dialógu aj z Dialógu mladých! Takisto, ak radi píšete **BLOGY**, alebo robíte **FOTKY**, neváhajte a ozvite sa nám, radi vám dáme priestor pre uverejnenie! Svoje reakcie a iné príspevky nám posielajte na:

dialogmladych@gmail.com

Takisto sa môžete zapojiť do diskusie na:

www.mediasvatava.sk

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu :)

KREŠŤANIA V KOMERČNEJ HUDBE

[dweeb] bola britská kresťanská kapela, hrajúca elektro-rockovú hudbu. Skladala sa zo štyroch členov: Tima Alforda, The Badgermana, Matta Donalda a Davea Ashwortha. Vznikla v roku 2002 a počas svojej existencie dosiahla veľké úspechy nielen na domácej pôde, ale aj po celej Európe, vrátane Slovenska (turné, Campfest atď.). Počas roka 2011 [dweeb] ohlásili koniec svojej činnosti po deviatich rokoch koncertovania a nahrávania, odohrali posledné turné a kapela oficiálne ukončila svoju činnosť 2. septembra 2011.

Boli ste kresťanskou skupinou, pôsobiacou v komerčnej sfére. Mohli by ste povedať, či na vás bol vyvíjaný nejaký tlak, od vašich kolegov-nekresťanov, alebo od iných ľudí v tomto biznise, aby ste sa správali ako „ozajstné rockové hviezdy“ (sex, drogy, alkohol atď.) Spomeniete si na nejaký taký zážitok, alebo máte návod ako tomu zabrániť?

Ten tlak, samozrejme, existuje. Ale to, čo ho urobilo ľahším, bolo vedomie, že nikdy

nie sme sami. My štyria sme boli vždy spolu a robili jeden druhého zodpovedným. To znamená, že zvädzanie bolo minimálne, pretože sme nechceli jeden druhého pustiť dole. Boli sme tak hlboko zainteresovaní na našich vzájomných životoch, že každé pokušenie by bolo hneď jasné ostatným z nás a hneď by sme apelovali jeden na druhého, ak by to bolo potrebné. Práve z tohto dôvodu to nikdy nebolo pre nás také ťažké – viem si predstaviť, že toto by bolo oveľa väčšou výzvou pre sólového umelca, ktorý by pôsobil sám alebo len so skupinkou muzikantov, ktorí by preň boli len malou alebo žiadnou zodpovednosťou.

Napríklad, pri jednej príležitosti sme natáčali TV show pre BBC, ktorá sa volá Spievanie s nepriateľom. Účinkovali sme v tejto šou s inou skupinou a jeden večer sme sledovali, ako koncertujú. V polovici ich show táto skupina vytiahla na pódium nejaké striptérky, aby sa k nim pridali. Teraz, pokiaľ by sme boli sami, by tu možno bolo pokušenie zostať a sledovať

to, ale pretože sme boli spolu, nikdy by sa to nestalo. Okamžite sme opustili miesto, odkiaľ by sme mohli vidieť, čo sa deje na pódii. Ochránili sme našu integritu a nikdy sme nezvažovali, že by sme podľahli pokušeniu, a to práve preto, lebo sme boli spolu... Kríza odvrátená!

Urobili ste niekedy kompromis, ktorý bol založený na komerčnom tlaku a ktorý bol pre vás, ako kresťanov, ťažký? (týkajúci sa napr. oblečenia alebo žúrov)

Naším cieľom vždy bolo komunikovať evanjelium relevantne. Niekoľko nás raz dal prorocké slovo, kde videl kúsok puzzle, ktorý perfektne zapadal k ostatným kúskom, bol s nimi spojený a týmto spôsobom zapadal ku zvyšku. Avšak tento kúsok puzzle, ktorý reprezentoval nás, bol úplne inej farby ako ostatné kúsky. Tým spôsobom sa odlišoval. To bola rovnováha, ktorú sme sa vždy v priebehu tých rokov snažili udržať – zapadať a byť relevantný, ale zároveň nebyť kompromisný v tom, kým sme a o čo nám ide. Toto nie je jednoduché, ale myslím si, že za tie roky sa nám podarilo zvládnuť tento tlak veľmi dobre.

Pokiaľ by som hovoril za seba, tak boli, samozrejme, časy, kedy som túto rovnováhu nezvládol. Spomínam si na jednu show, kedy som hovoril veľmi silné evanjelium, pretože som cítil, že „musím, lebo sme kresťanská skupina“. Ale nebolo to vhodné pre dané miesto alebo ten moment, a tak to nefungovalo – a ja som dostal v ten deň hodnotnú lekciu. Ale na druhú stranu boli rozhodne príležitosti, kedy po tom, ako sme dokončili show, som mal pocit, že by som mal komunikovať jasne niečo o Ježišovi, ale neurobil som to. Takže to fungovalo oboma stranami.

Myslím, že najlepšia rada, akú môžem dať na to, ako nájsť rovnováhu medzi tým, ako

byť relevantný a zároveň nekompromisný, je, sa konštantne modliť a byť cielavedome zodpovedný. Za tým myslím modliť sa koncert za koncertom, pýtať sa Boha, čo chce povedať a komunikovať a oznámiť to smelo a relevantne. Ale podobne dôverovať Božej moci, ktorá bude hýbať srdcami ľudí bez tvojich slov, iba cez tvoju hudbu, a to je to, čo sme chceli dosiahnuť. A uisti sa, že máš okolo seba ľudí, ktorým dáš povolenie na teba apelovať, pokiaľ vidia, že si robíš kompromisy kvôli tlaku, ktorému čelíš. Toto je najlepšia cesta, ako správne zvládnuť udržanie rovnováhy.

Bolo niekedy ťažké byť kresťanom medzi všetkými tými nekresťanskými muzikantmi okolo vás?

Niekedy to bolo ťažké, pretože sme vedeli, že naše rozhodnutia boli robené v duchu nasledovania toho, k čomu nás Boh povolal a to sťažovalo naše šance na veľký úspech v hlavnom prúde hudobného priemyslu. Ale pretože sme vždy dávali pozor jeden na druhého, pokušenie robiť kompromisy nebolo také veľké.

Ďakujeme za rozhovor.

sledujte tiež
dialog-mladych.blogspot.com

Čitatelia časopisu Rolling Stone pokladajú U2 za svetovo najlepšiu kapelu 80. a 90. rokov. Napisali o nich: „Moc hudby U2 má moc zmeniť svet, ako to bolo v prípade Beatles.“ U2 ich zaujali schopnosťou prispôbiť sa, zareagovať na potreby doby svojich poslucháčov. Všetci pochádzajú z rovnakého prostredia a sú spolu niekoľko desaťročí. Na začiatku by im sotva kto predpovedal hviezdnu budúcnosť. Bono – Paul Hewson, vraj iba jačal, Adam Clayton bol na okrasu (vzali ho, vyzerá cool), David Evans – the Edge sa znažil hrať a Larry Mullen im držal rytmus.

V 80. rokoch 20. storočia U2 mala **status kresťanskej kapely**. Členovia (okrem Adama) boli časťou charizmatickej skupiny **Shalom** v Dubline. Najviac je to možné cítiť v albume **October**. Považujú ho za nevydarený, veď ho šli horúcou ihlou. Dvanásť týždňov pred natáčaním im totiž ukradli kufrik so všetkými textami. V ranej tvorbe môžeme cítiť aj počuť ich presvedčenia, rôzne duchovné narážky, kresťanské vyhlásenia alebo texty z Písma. Napríklad pieseň **40** (War 83) je časťou 40. Žalmu. V známej piesni **Sunday Bloody Sunday** (War 83) Bono spieva: „Vítazstvo je v Kristovi...“, je to v jeho hlase, v spôsobe, akým spieva, v texte i v hudbe.

V piesni **I still have not found what I am looking for** (Josue tree 87) môžeme badať zmenu. Pieseň je oslavou hľadania, viac, než oslavou Krista.

Po koncerte 31. decembra 1989 v Dubline, keď fanúšikovia začínali dávať najavo svoju únavu zo stereotypu U2 (jednoznačné texty, žiadne módné výstrelky...) vyhlásili: „Na nejaký čas nás neuvidíte, potrebujeme trochu opäť snívaj a celé to znovu premyslieť.“ Po asi 3 rokoch relatívneho odmlčania sa prichádzajú s novým albumom **Achtung baby** (91). Medzičasom padol komunizmus, Bono so svojou manželkou strávil čas v dobrovoľníckej službe v Etiópií. Bol zaangażovaný v projekte proti rasovej segregácii a neskôr bol navrhnutý na Nobelovu cenu za mier. Sólogitarista The Edge sa rozviedol. Poznačení Edgeovým rozvodom spievajú pieseň o Judášovej zrade: **Until the end of the world** (Achtung Baby 91). Pieseň zanecháva pocit, že už neexistuje nikto, komu sa dá dôverovať.

Nastáva bizarná zmena. V textoch U2 je náhle oveľa menej istoty a hlavne, absentujú silné vyhlásenia. Nastal čas prestať dávať očividný zmysel. „Ľudia už nejdú za skutočnou pravdou, ale hľadajú skutočné zážitky, hľadajú pravú chvíľu. Už nie sú posadnutí otázkou: „Čo je pravda?“ Chcú vedieť, čo je podstata a podstatou je táto chvíľa. V tej totiž žijeme.“

V tomto čase v Interview v Rolling Stone Bono povedal: „Som v pohode sám so sebou, som šťastný byť nešťastný, vždy som bol nespokojný, ešte som nenašiel to, čo som hľadal. Ísť kam len chcem, mám rád život dole aj hore, iba to, čo je medzi tým sa mi zdá nudné. Som stále na ceste, ale nevedno presne kam. Skutočnosť, že sme ešte stále nenašli to, čo hľadáme, nás drží v pohybe.“

Zmyslom života sa stáva hľadanie samotné. Charakteristický prvok zmeny je „**inštitu-**

cionalizácia“ neistoty! Koniec atraktívnosti dogiem, prednosť dostáva otvorenosť, zážitok a hľadanie. Niet absolútnej istoty. Edge povedal: „Mám toľko nezodpovedaných otázok, pravda je niekde pomedzi, nemôžeš si ňou byť istý, ani tým, kde vlastne je...“ U2 sa stali **veriacimi a zároveň neveriacimi v rovnakom čase.** Viera sa spojila s neverou. „Nemôžeme prestať veriť, ale nevieme presne, čomu veriť.“ U2 začali bojovať s rozporuplnosťou. Chcu byť medzi ľuďmi, Bono skáče počas koncertu do davu, chcú cestovať obyčajnými autami, alebo sa obliekať normálne, ale fanúšik im dáva najavo, že sa musia odlišovať. Po čase U2 prestali odolávať, tvrdia, že sa v tomto boji vzdali a začali si tieto protirečenia užívať.

Z **Biography of U2** sa dozvedáme: „Viem, že ste mali dilemu Vy a Bono, ako si zaria-

dite život ako rockové hviezdy“. Odpoveď znela: „Rozhodli sme sa, že nebudeme bojovať proti rozporuplnosti, ale že do nej vbehneme a dáme jej veľký bozk.“ Už dávno im nevadí, že nechodia do cirkvi, veď vo všeobecnosti platí, že ľudia sa dnes cítia oveľa viac duchovnými, ako tomu bolo kedykoľvek predtým. Veď súčasná koncertná tvorba mnohých kapiel, vrátane U2, napĺňa nielen duševnú, ale aj duchovnú potrebu mladého človeka. O spoločenstve **Shalom** Bono vyhlásil: „Je to ľudský konštrukt poznačený človečinou.“

Album **ZOOROPA** (93) je „bez mapy a bez kompasu“. Zážitok, ktorý na koncertoch svojmu fanúšikovi ponúkajú je na spôsob, čím silnejší, tým lepší. U2 hľadajú neustále spôsob zážitku pre seba aj poslucháčov. V Berlíne trabanty, telefo-

novanie počas koncertu do Bieleho domu, v Tokiu pizza cez donáškovú službu pre divákov, rôzne ďalšie prevrpenia, nikdy nevieš, čo môžeš očakávať. Zdá sa, že už *nezáleží až tak na tom, čomu veríš, ale záleží na tom, čo zažíváš.*

Kým traja najväčší intelektuáli 20. storočia Freud, Darwin a Marx boli za jedno, totiž, že „Boh je mŕtvý!“, Bono svojou angažovanosťou v pomoci Afrike ako aj U2 vo svojich nasledujúcich albumoch **How to Dismantle An Atomic Bomb** (2004), pieseň **Yahweh** a **No light on horizon** (2009), v piesňach **Grace** a **Peace on Earth** zažali iskierku nádeje, že ten, s ktorým svoju tvorbu začínali, je ešte stále pri nich.

spracoval
Peter Hrubo

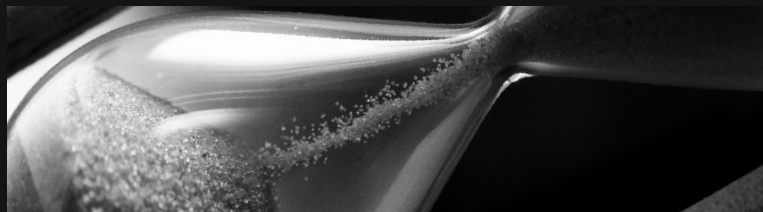
Ja a Ty. Prečo sa zmieriť s Bohom? III.

Prečo ten čas letí a moje dni sú tak... prázdne?

Žalm 90,10: „Počet našich rokov býva sedemdesiat, pri väčšej sile aj osemdesiat; ich pýchou je len lopota a strasť, rýchlo sa pomínú a my odlietame.“

Mám už 31 rokov. Raz mi táto informácia uderila do očí. Rozprával som sa s jednou 19-ročnou babou o mladých, a povedala mi, že sú už „inde“, ako keď som ja bol mladý... Ich skazenosť a zábavy sú vraj horšie, krutejšie, sexuálne násilnejšie, ako keď som... bol mladý. Konečne som tomu trochu rád, že vyzerám na 23 rokov a teraz toto.

Povzdych: „Ach... ten čas letí...“ je naozaj realita. Možno si to všimneš, keď ti rastie pupok, možno tým, že nachádzaš na hlave viac šedivých vlasov či vrások na tvári. Možno viac dychčíš, keď ideš pešo na piate poschodie. Ak to už ani neskúšaš, si jasný.

Otázkou je, čím si si naplnil a naplníš svoj čas, ktorý letí. Čo je obsahom dní, týždňov, mesiacov, rokov? Na čo si pyšný? Možno si pyšný na to, že ešte nemáš deti, lebo vieš, ako robiť veci „bezpečne“. Možno si pyšný na to, že ti stále má kto priniesť do postele kakao. Možno si pyšný na to, že tvoj obľúbený bar žije a môžeš do seba naliať Corgoňa. Môžeme byť pyšní aj na svoju školu, prácu, rodinu, manžela, či manželku – čo je super. Pýtam sa len, či sa máš čím hrdiť, pýšiť. Akosi zisťujem, že dosiahnutie cieľov ako BMW 3, 5 či ďalšia Barbina, možno dve pri hrudi, vo mne nevyvolávajú žiaden obdiv. Skôr naopak, ľútosť. Vtedy sa pýtam samého seba... ako by som, ako kazateľ zmysluplného života mohol pomôcť môjmu kamošovi?

Čas letí. Pivo ťa s ním nezmieri. Barbiny, či Kenovia ťa s ním nezmieria. Manželstvo a rodina skôr, ale naozaj to dokážu? Čas ma desí. Musím, potrebujem sa zmieriť s časom a naplniť ho zmyslom. Musí byť niečo, čo do môjho času patrí, aby som sa za neho nehanbil, ale mal byť na čo hrdý.

<http://ranajkysjezisom.blogspot.com>

BLOG Gervin

Fauzio Piracha: Očte náš, Pakistan, Ázia, 1980

Táto kresba znázorňuje verš „Chlieb nás každodenný daj nám dnes“. Je to drevorubač zo severného Pakistanu. Práca a viera mu pomáhajú udržať sa pri živote. Na pleciach má ťažké bremeno – je to bremeno dneška, včerajška i zajtrajška. Viera mu pomáha, aby ho niesol rozhodne.